

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

JONNA LEPISTÖ

Taide hyvinvoinnin tukena

KUVATAITEEN YLEMPI KOULUTUSOHJELMA
2020

Tekijä Lepistö, Jonna	Julkaisun laji Opinnäytetyö, ylempi AMK	Päivämäärä Syyskuu 2020
	Sivumäärä 66	Suomi
Taide hyvinvoinnin tukena		
Kuvataide, ylempi AMK		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Kehittämistyössä pohdittiin taiteen ja kulttuurin vaikutuksia ihmisen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin sekä yksilö-, että yhteiskuntatasolla. Pohdittiin luovuuden kehittämismahdollisuuksia ja niiden hyödyntämistä. Tarkasteluun otettiin myös taiteilijan ja taiteen asema. Pohdittiin taiteen tehtäviä ja merkitystä yhteiskunnassa. Käytiin läpi taiteilijan työkenttää ja pohdittiin taiteilijan uusia työmahdollisuuksia perinteisen taiteilijan työn laajentamiseen.</p> <p>Kehittämistyössä avattiin taiteilijan työn lähtökohtia, taiteellista prosessia ja seurattiin taideteosten syntyprosessia itsereflektion, taiteellisen tutkimuksen ja prosessin selvitystyön kautta. Taiteellisessa prosessissa pyrittiin selkeyttämään suuntaa, jota kohti lähteä taiteellista uraa viemään ja keinoja sen tukemiseen. Pohdittiin myös nyky maailmaa, yhteiskuntaa ja taiteilijan tehtävää siinä.</p> <p>Kehittämistyön puitteissa järjestettiin kuvallinen ryhmä tuetun asumisen yksikössä. Tavoitteena ryhmätoiminnassa oli osallistava kuvataiteellinen väliintulo motivoimaan ja aktivoimaan arjen jaksamista. Ryhmässä järjestettiin erilaisia kuvallisia harjoituksia, pohdittiin taiteen merkitystä omaan hyvinvointiin, sekä suunniteltiin taidenäyttelyn järjestämistä teemana taiteen hyvinvointivaikutukset. Toiminnallisen prosessin kautta todennettiin ryhmään kuuluvien toiminnalle antamia kokemuksia, merkityksiä ja palautteita, joista ilmeni, että taiteelliset keinot ovat yksi hyvä keino ylläpitää toimintakykyä ja jaksamista arjessa. Todettiin taiteen olevan tärkeä osa yhteiskuntaa, sekä asia, jota pitäisi vaalia jatkossakin.</p>		
<p>Asiasanat Taide, hyvinvointi, yhteiskunta, prosessi</p>		

Author(s) Lepistö, Jonna	Type of Publication Bachelor's thesis / Master's thesis	Date September 2020
	Number of pages 66	Language of publication: Finland
Art in support of well-being		
Degree programme in Master of Culture and Arts, Fine Arts		
<p data-bbox="312 696 424 723">Abstract</p> <p data-bbox="312 768 1450 981">The topic of this master's thesis was to consider the effect of art and culture on a person's well-being on the individual and societal level. The subject of creativity and the possibilities of utilizing it were a theme, along with the state of an artist and his or her art. The meanings and means of art in society was also a topic of pondering. An artist's field of work and the new possibilities of expanding it from the traditional viewpoint was under inspection.</p> <p data-bbox="312 1025 1450 1205">In this master's thesis the artistic process was went through and unrolled along with the basis of artistic work. The making-process of art was followed from a viewpoint of self-reflection, art-based research, and investigation. The purpose was to clarify the goals of the artistic process and the means to get there. The current world, society and the artist's function within it was also part of the subject.</p> <p data-bbox="312 1249 1450 1541">An art group of graphic expression was founded in a supported housing unit. The goal in a group activity was to get a visual arts intervention to motivate the residents and to improve their well-being in everyday life. The group members participated in various visual expression exercises and were engaged to reflect on the impact of art on their own well-being and engaged in planning an art exhibition with the positive effects of art as a theme. It was determined through an engaging process that art is a good way to maintain functionality and general well-being in society. The conclusion was that art is an important part of society and something to treasure in the future.</p>		
<p data-bbox="312 1771 794 1798"><u>Key words</u> Art, well-being, society, process</p>		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	5
2 TAIDE HYVINVOINNIN TUKENA	6
2.1 Taiteesta hyvinvointia.....	6
2.2 Taiteen merkityksestä yhteiskunnassa	10
2.2.1 Kuvallisesta ilmaisusta ja luovuuden hyödyntämisestä.....	13
2.2.2 Taide yhteiskunnallisten arvojen välittäjänä.....	15
2.3 Taiteen ja taiteilijan asema.....	16
2.4 Taiteilijan uusia mahdollisuuksia	21
2.5 Taiteen tehtävä	23
3 MITEN MINUSTA TULI TAITEILIJAJ.....	26
3.1 Lähtökohdat taiteilijuuteen	26
3.2 Taiteilijaidentiteetin muodostuminen	29
3.3 Taiteen merkitys omaan hyvinvointiini	33
3.3.1 Ehdotuksia maailmalle.....	36
4 TAITEELLINEN PROSESSI.....	37
4.1 Muutama sana taiteestani.....	39
4.2 Ajatuksia prosessin varrelta	40
4.3 Ajatuksista tekoihin	42
4.4 Maalauksista.....	43
5 KUVALLINEN RYHMÄ	52
5.1 Kuvallisen ryhmän tavoitteet	53
5.2 Huomioita kuvallisen ryhmän pidosta	54
5.3 Avajaiset	58
6 YHTEENVETO.....	61

LÄHTEET

1 JOHDANTO

Kehittämistyöni on pääasiassa toiminnallinen, ja koostuu kolmesta osasta. Ensimmäisessä osiossa pohdin taiteen vaikutusta hyvinvointiin ja taiteen merkitystä. Pohdin, mikä merkitys luovuudella ja itsetekemisellä on itsetuntemuksen kannalta ja miten taide voisi hyödyntää yhteiskunnassa paremmin hyvinvoinnin ylläpitäjänä. Pohdin, miten taide voi olla apuna hyvinvoinnin ylläpitämisessä. Pohdin taiteen merkitystä ja sen vaikuttavuutta yhteiskunnassa. Metodina kehittämistyössäni käytän taiteellisen tutkimuksen, taiteellisen produktion ja prosessin selvitystyön yhdistelmää. (Hannula, Suoranta & Vaden 2003).

Toinen osio koostuu oman taiteellisen prosessini käsittelystä tutkimisen ja itsereflektion kautta autoetnografisella otteella. Autoetnografia on tutkimussuuntaus, jossa yhdistyvät henkilön omakohtaiset kokemukset (auto), joita analysoimalla (graphy) luodaan ymmärrys kulttuurisesta kokemuksesta (etno) (Kukkurainen 2019). Kehittämistyössäni vahvistan omakohtaisia kokemuksiani ja näkemyksiäni tutkimustiedolla, joka vie kehittämistyötäni taiteellisen tutkimuksen suuntaan. Avaan myös hieman lähtökohtiani ja kehitysprosessiani taiteilijuuteen. Pohdin omaa tapaa toteuttaa taiteilijuuttani ja oman taiteilijaidentiteettini kehityskulkua. Kehittämistyöhön sisältyy myös taiteellisia tuotoksia (maalauksia), joiden syntyprosessia kuvailen sekä suunnittelun, työstämisen, että arvioinnin näkökulmasta. Kuvaan omaa taiteellista prosessiani taiteellisen tutkimuksen keinoin. Pyrin tutkimaan omaa taiteellista tekemistäni ja parantamaan tätä kautta ammattitaitoani. Juha Varto kirjoittaa, että taiteilijan ammattitaito on sidoksissa tutkimisen taitoon ja parhaassa tapauksessa syvenee ja laajenee, kun tekijä tutkijana huomaa, millä kaikilla tavoin hän voi argumentoida löytämänsä merkitykset (Varto 2017, 127). Tavoitteeni on tehdä teoksia ja avata merkityksiä niiden taustalla tutkimisen keinoin.

Kolmantena osiona järjestän Porissa kuvailmaisun ryhmän, jossa teetän kuvallisen ilmaisun harjoituksia ja jossa pohditaan, miten taidekokemukset ovat vaikuttaneet ryhmään osallistujien omassa elämässä. Pyrin luomaan ryhmään yhteisöllisyyden ja turvallisuuden ilmapiiriä. Kuvallisen ryhmän tuotoksista järjestetään näyttely Porin kult-

tuuritalo Anniksella. Ryhmäläiset osallistuvat näyttelyn suunnitteluun ja järjestämiseen. Näin ryhmän jäsenet saavat osallisuuden kokemuksia, jotka voivat vahvistaa itsetuottamusta ja uskoa omaan tekemiseen.

2 TAIDE HYVINVOINNIN TUKENA

2.1 Taiteesta hyvinvointia

Taiteen ja kulttuurin vaikutukset ihmisen hyvinvointiin on tunnustettu poliittisella, hallinnollisella ja rakenteiden tasolla. (Liikanen 2010, 11) Taidetta ja kulttuuria kannattaakin hyödyntää ihmisen elämänkaaren eri vaiheissa laajalti ja tunnustaa se yhdeksi tärkeäksi osaksi ihmisen hyvinvointia ja hyvän toimintakyvyn ylläpitoa. Taiteen hyvinvointivaikutuksia on syytä pyrkiä lisäämään, sillä sen on tutkitusti todettu vaikuttavan monella eri osa-alueella ihmisen koettuun elämänlaatuun ja terveyteen. (Laitinen 2017)

Taiteen ja kulttuurin yhteyksiä hyvinvointiin on tutkittu niin lääketieteen, hoitotieteen, yhteiskuntatieteiden ja kasvatustieteiden aloilla sekä kulttuuritutkimuksen, taiteellisen tai taidenarratiivisen tutkimuksen keinoin. (Liikanen 2010, 58) Valtiotieteen tohtori Hanna-Liisa Liikasen mukaan ihminen haluaa arkielämässään kokea ja tehdä elämänsä mielekkääksi ja merkitykselliseksi. Se on edellytys henkiselle, fyysiselle sekä sosiaaliselle hyvinvoinnille. (Liikanen 2010, 25) Kulttuurin ja taiteen keinoin voi kokea elämänsä mielekkäämmäksi uusien kokemusten kautta. Kulttuuri voi lisätä henkistä rikkautta, kerryttää aineetonta pääomaa. Monesti henkisen pahoinvoinnin taustalla voikin olla merkityksettömyyden ja elämän tyhjyyden tunne. Jos ei ole pysähtynyt oman itsensä äärelle pohtimaan, mitä oikeasti haluaa tai tarvitsee tai ei muuten löydä keinoja elämäänsä vaikean elämäntilanteen edessä, voi nousta riski täyttää elämänsä tyhjiö esimerkiksi päihteillä, uhkapeleillä tai muilla hyvinvointia haittaavilla tekijöillä.

Kulttuuritapahtumiin osallistuminen, kulttuurin ja taiteen kokeminen sekä tekeminen, voivat taide-elämyksen lisäksi tuoda elämään enemmän yhteisöllisyyttä ja sosiaalista pääomaa, joka sitä kautta vaikuttaa elämän mielekkyyteen. Niiden avulla voi myös

oppia uusia asioita vieraista kulttuureista, jolloin maailmankatsomus ja ymmärrys lisääntyvät.

Elämän merkityksellisyyden tunne on yksi isoimmista elämänhalua ja hyvinvointia lisäävistä tunteista, joka sitä kautta voi vaikuttaa moneen elämän osa-alueeseen. Merkityksellisyyttä voi löytää monista eri asioista. Joku kokee kulttuurin olevan elämänsä piristys ja ykkösasia. Joku toinen voi täyttää elämänsä liikunnalla ja terveellisellä ravinnolla, jollain itseä kiinnostavalla harrastuksella tai mielenkiinnonkohteella. Tärkeää olisikin, että yhteiskunnassa olisi tarjolla paljon matalan kynnyksen harrastusmahdollisuuksia ja monipuolisesti erilaisia tapahtumia ja tilaisuuksia, joista jokainen voisi valita elämäänsä hieman lisämaustetta.

Taiteen ja kulttuurin kuluttaminen on vapaa-ajan viettoja parhaimmillaan. Moni kokee rentoutuvansa hyvän musiikin, elokuvan, teatteriesityksen tai taideteoksen äärellä. Kulttuurin tarkoitus on usein saada kokijansa unohtamaan arkihuolensa ja heittäytymään hetkeen, keskittyen täysillä käsillä olevaan tulkintaan tai teokseen. On tärkeää jatkuvuuden ja kansallisen identiteetin kannalta, että ihmiskunta pystyisi tulevaisuudessaakin tuottamaan tarpeeksi uusia taide-elämyksiä ja tätä kautta myös hyvinvointia. Yhteiskunnassa tarvitaan siihen kyetäkseen tarpeeksi panostusta luovuuden kehittämiseen pienestä pitäen ja mahdollisuuksia tarpeeksi monelle kokeilla siipiään kulttuurialalla. Kulttuuri ja taide ovat tärkeä osa ihmiskunnan identiteettiä, yhteistä historiaa ja jatkumoa, joten sitä kannattaa vaalia mahdollisuuksien mukaan.

Ajat ovat onneksi muuttuneet hieman taiteilijan näkökannalta. Mahdollisuudet toimia taiteilijana ovat huomasti parantuneet verrattuna sata vuotta sitten vallinneeseen tilanteeseen, jolloin taiteilijuus oli vain harvojen herkkua. Monia lahjakkuuksia on luultavasti aikojen saatossa mennyt hukkaan yhteiskuntanormien ja yhteiskuntajärjestyksen takia. Vaikka kuinka olisi ollut haluja toteuttaa itseään ja luoda uutta, piti tuoda ruokaa pöytään, huolehtia perheestä, tehdä taloustyöt ja huolehtia elämän perustarpeista. Olemme onnekkaita eläessämme nykyaikaa, jolloin on melko hyvät mahdollisuudet päättää omasta elämästään, kuin myös toteuttaa itseään tarvitsematta jatkuvasti olla huolissaan elossa pysymisestä.

Ei silti pidä liikaa tuudittautua tähän onnekkouden illuusioon, sillä maailman mitta-kaavassa on yhä hirvittävän paljon ihmisiä, joilla ei asiat ole näin hyvin. Tasa-arvon lisääminen ja absoluuttisen köyhyyden poistamiseksi maailmassa on vielä paljon tehtävää. Meidän melko hyväosaisten länsimaalaisten monet itsestään selvänä pitämät asiat ovat vain haaveita monille oikeasti köyhille. Monet länsimaissa ovat päässeet Maslow`n tarvehierarkian huipulle, joka onkin ehdoton edellytys luovan toiminnan toteutumiseen. Maslow`n tarvehierarkian mukaan ihmisellä on viisi perustarpeen tasoa, joiden alemmat tasot pitää olla tyydytettynä päästäkseen ylimmälle tasolle. Nämä tasot ovat: fyysiset tarpeet, turvallisuuden tarve, läheisyyden ja rakkauden tarve, arvostuksen tarve sekä itsensä toteuttamisen tarve. (McLeod 2020) Mitä useammat ihmiset ympäri maailmaa pääsevät näitä tasoja kiipeämään ylemmäs, sitä enemmän hyvinvointi maailmassa lisääntyy.

Taiteen ja kulttuurin saavutettavuus pitäisi myös pyrkiä saamaan kaikille tasapuoliseksi, jottei korkeatasoisen taiteen ja kulttuurin kulutus jäisi pelkästään hyväosaisten varaan. Vähävaraisille lapsille pitäisi antaa paremmat mahdollisuudet osallistua kulttuuripalveluihin. Suomen koululaitoksen ansiosta monet onneksi saavat ainakin jonkin verran lapsuudessaan kulttuurikokemuksia. Koen, että taide voi syventää ajattelua ja rikastuttaa mielikuvitusta, saaden ihmisen näkemään asioita eri kannoilta ja eläytymään jonkun toisen asemaan. Sitä kautta taide voi myös kehittää empatiaa. Hyvän tarinan avulla pääsee kurkistamaan jonkun muun elämään ja ajatuksiin, jolloin saa kokemuksen toisen ajattelutavasta. Taideteos voi toimia samalla tavalla.

Oman kokemukseni mukaan lapsena koetut museovierailut, teatterinäytökset ja musiikkiesitykset tekivät lähtemättömän vaikutuksen. Muistelen näitä lapsuuden kulttuurikokemuksia ilolla vieläkin. Elämäni ne ovat rikastuttaneet paljon. Itse lama-ajan vähävaraisen perheen lapsena otin kaikki tällaiset ”ylimääräiset” kulttuurikokemukset ilolla vastaan, sillä omassa arjessani niitä ei juuri ollut. Ne olivat kuin kurkistus toiseen todellisuuteen, toiseen maailmaan, jonne itsekkin halusin. Kulttuurikokemukset lapsena saivat itsessäni aikaan valtavan kehittymishalun. Halun parantaa omia olosuhteitani ja mennä elämässä eteenpäin. Silloin syntyi palo toimia kulttuurin parissa myöhemmin.

Taidekokemukset voivat viedä kokijansa arjen yläpuolelle hetkeksi. Ne voivat saada pohtimaan elämän ja ihmisyyden syvempiä kerroksia tai esimerkiksi kauneutensa tai muun ominaisuutensa perusteella tehdä lähtemättömän muistijäljen aivoihin. Taiteen edessä pitää uskaltaa heittäytyä ja pysähtyä, jotta taidekokemus voi syntyä. Taidetta ei voi ymmärtää rationaalisesti kovin hyvin, sillä se koskettaa usein tunteita. Vihas- tumme, ihastumme, petymme tai iloitemme erilaisten teosten äärellä. Hannulan mu- kaan taide epäonnistuu, jos se jättää kaikki katsojat kylmäksi. (Hannula 2018, 2) Tai- dekokemus pitää olla myös valmis vastaanottamaan, jotta sillä on mahdollisuus kos- kettaa syvemmin. Hyvä taidekokemus herättää usein jonkinlaisen halun pohdintaan. Se voi koskettaa syvältä sisimmästä osin alitajuisesti, jolloin uusia ajatuksia voi nyt- kääntää liikkeelle ja sitä kautta vaikuttaa tapaan pohtia asioita.

Tutkimukset ovat osoittaneet, että ihmiset, jotka osallistuvat vapaa-aikanaan aktiivi- sesti yhdistysten toimintaan, vapaaehtoistyöhön, harrastuksiin, kulttuuritoimintaan tai kansalaisaktiviteetteihin elävät pitempään kuin vähän tai ei ollenkaan osallistuvat. Suurin vaikutus tällä on yhteisöllisyyden, sosiaalisuuden ja aktiivisuuden kautta, jota kulttuuri- ja taidetoiminta voivat edistää. Taiteen tekemisen on todettu myös saavan ihmiset voimaan paremmin ja tuntemaan itsensä onnellisemmaksi. (Liikanen 2010, 59)

Taidetoiminnalla voi olla vaikutusta terveyteen psykologisella, fysiologisella, sosiaa- lisella ja behavioristisella tavalla. Esimerkiksi taidetoiminnan esteettiset ja emotionaa- liset komponentit voivat tarjota mahdollisuuksia tunneilmaisuun, tunteiden säätelyyn ja stressin lievittämiseen. Tunteiden säätely näyttelee suurta osaa mielenterveyden yl- läpitämisessä. Stressin taas on tiedetty olevan tunnettu riskitekijä monissa eri terveys- ongelmassa, kuten sydän- ja verisuonitaudeissa, sekä syöpien puhkeamisessa. Taide- toiminta voi tarjota mahdollisuuksia uuden oppimiseen, sekä kognitiivisten kykyjen kehittämiseen, jotka puolestaan voivat vähentää riskiä dementian puhkeamiseen, sekä masennukseen. Sosiaaliset kontaktit taidetoiminnan yhteydessä voivat ehkäistä syrjäy- tymistä ja yksinäisyyttä. Yksinäisyyden kokemukseen linkittyy monia eri fysiologisia reaktioita kognitiivisten, käytännöntaitojen, sekä motoristen kykyjen laskusta, mielen- terveyteen ja jopa ennenaikaiseen kuolemaan asti. (Fancourt & Finn 2019, 4)

Taidetta ei silti pidä typistää pelkkien hyvinvointivaikutusten etsimiseen, taide on arvokasta sinällään. Taiteella on itseisarvo, eikä sitä tarvitse valjastaa mihinkään muuhun tehtävään. Taiteen ei tarvitse olla hoitavaa, eikä sen tarvitse luoda mitattavissa olevaa hyvinvointia, tullaan hyväksytyksi. Taiteen hyvinvointivaikutukset tulevatkin usein ikään kuin ”kaupan päälle.” Monet taiteilijat karsastavat tällaista taiteen käyttöä hyvinvointitarkoitukseen. Ehkä monet pelkäävät, että taiteen merkitys omana itsenään vähenee ja taidetta aletaan hyväksikäyttää kaupallisiin hyvinvointitarkoituksiin. Taiteilijat voivat pelätä, että taide typistyy vain yhdeksi osaseksi ruoka- uni- ja liikuntaneuvojen suositusten kirjoa.

Kulttuuritoiminnan yhdistämistä hyvinvointiin ja terveyteen voidaan tarkastella ennalta ehkäisevän työn näkökulmasta. (Liikanen 2010, 27) Kulttuuri voi olla apuna tukemassa yksilön voimavaroja ja jaksamista, mikä jokaisen yksilöllisistä lähtökohdista käsin voi auttaa vahvistamaan ja löytämään oman tapansa elää. Kulttuurin avulla voi ehkäistä syrjäytymistä ja entistä useampi voi sitä kautta löytää oman paikkansa yhteiskunnassa. Kaikki eivät halua eikä kaikille riitä tulevaisuudessa välttämättä ns. ”normityötä,” joten työnteon määritelmää voisi laajentaa niin, että taiteen ja kulttuurin tekemisen mahdollisuuksia ja taiteilijana olemista olisi helpotettava. Taide ja kulttuuri pitäisi nähdä tärkeänä osana yhteiskunnan pyörittämistä. Vapaa opiskelu ja itsensä kehittäminen omista mielenkiinnonkohteista käsin tulisi olla hyväksyttävämpi olemisen muoto yhteiskunnassa.

2.2 Taiteen merkityksestä yhteiskunnassa

Monelle taiteen tekeminen on tarkoittanut vain vesiväreillä ja vahaliiduilla piirtämistä ja maalaamista koulun kuvaamataidon tunneilla. Kosketus taiteen maailmaan on jäänyt vaillinaiseksi. Tuntuu, että monet mieltävät taiteen tekemisen esimerkiksi vain öljyväreillä maalaamiseksi. Taidekenttä on uskomattoman laaja ja monipuolinen, joten soisin entistä useamman rohkeasti hakeutuvan enemmän taiteen pariin, sillä varmasti monelle löytyy taidetta oman makunsa mukaan. Monet kiertävät taidegalleriat kaukaa, kynnys astua sisään on monilla melko korkea.

Oman kokemukseni mukaan moni kokee varsinkin pienemmät galleriat hieman elitistisiksi pienten taiteilijapiirien sisäpiirijutuiksi, joissa on useimmiten taidetta, jota ei ymmärrä ja joka on vaikeasti lähestyttävää. Moni ilmoittaa ylpeästi, ettei ymmärrä mitään taiteesta ja että taiteilijat ovat heidän mielestään piipertelijöitä, joiden pitäisi mennä tekemään ”oikeita” töitä. Osa ihmisistä kenties hieman ”pelkää” taidetta. He eivät halua edes yrittää ymmärtää mitään, mikä ei ole lähellä heidän kokemusmaailmaansa. Taide nähdään usein vaikeatajuisena ja jonain, missä ei ole mitään järkeä. Taide on kuitenkin tärkeä osa yhteiskuntaa.

Taide ei siis kaikille aina näyntydy kovin kansantajuisena asiana, jolloin monet taiteilijat ovat pyrkineet laajentamaan taiteen esittämistapaa, tai -paikkaa. Taiteilijat ovat menneet enemmän kansan pariin, madaltaen näin kynnystä kuluttaa ja kokea taidetta. Nykyään taidetta on voinut kokea sekä baareissa, kaduilla että sairaaloissakin erilaisien tilaisuuksien muodossa.

Taiteen avulla voi välittää arvoja ja näkemyksiä yhteiskunnassa toimimisesta. Toki monen muun välineen, kuten politiikan avulla voisi olla rakentavampaa tuoda esiin epäkohtia ja käsitellä yhteiskunnan arvoja, mutta taiteen avulla se voi olla joskus helpommin lähestyttävää. Taide tuo keskusteluun oman ominaisen lisämausteensa. Asioita ei taiteen avulla tarvitse ottaa niin vakavasti. Taide antaa laajemmat ja vapaammat raamit asioiden pohtimiseen, tuoden sitä kautta esiin uusia näkökulmia ja ilmiöitä. Taide antaa ehdotuksia suorien julistusten sijaan, joten taiteella on vapaammat kädet asioiden käsittelyssä.

Taiteen avulla voi nostaa yhteiskunnan epäkohtia esiin, jolloin niistä on helpompi puhua ja tehdä niille jotain. Uskoisin, että taiteen avulla on myös melko helppo järjestää esimerkiksi kanta-aottavia tapahtumia, jolloin se on monipuolinen väline eri asioiden käsittelyyn. Varsinkin näin internetin aikakaudella taiteilijan on melko helppo tuoda taidettaan ja näkemyksiään esiin, sillä toisin kuin galleriat, internet ei peri maksua taiteen esille laittamisesta.

Taiteen avulla voi vaikuttaa ihmisten ajatteluun ja mielikuviin, jos näille taiteen ajatuksille tarpeeksi altistuu. Tämä vaikutus tosin toimii molempiin suuntiin, niin hyvässä kuin pahassa. Mainonta käyttää juuri tätä altistusvaikutusta. Mitä enemmän tietyille

tuotemerkillä altistuu, sitä varmemmin luultavasti juuri tätä kyseistä tuotetta ostetaan. Ihmiset alkavat usein pitää normaaleina asioita, joita he kohtaavat elämässään paljon. Tätä vaikutusta kannattaa pyrkiä hyödyntämään taiteen keinoin esimerkiksi suvaitsevuu- den, tasa-arvon ja heikompiensa puolesta. Muutos lähtee yksilön ajatteluta- vasta, joka sitä kautta voi vähitellen levitä laajemmalle, jolloin siitä pidemmän ajan kuluessa voikin tulla melko tavallinen asia.

Teemu Mäki käyttää kirjassaan esimerkkinä seksuaalivähemmistöjä.

”Tuntuu kummalliselta, että homoseksuaalisuus oli Suomen lain mukaan rikos vuo- desta 1894 vuoteen 1971, ja että vielä senkin jälkeen se oli mielisairauksien virallisella listalla vuoteen 1981 asti.” (Mäki 2017, 365) Nykyään enemmistö pitää homoseksuaalisuutta onneksi jo melko tavallisena ja hyväksyttävänä asiana. Muutos ei ole kuitenkaan tapahtunut itsestään, vaan on seurausta juuri tästä altistusvaikutuksesta ja työstä, jota sen eteen on tehty. Näin ihmiset ovat oppineet pitämään seksuaalisuuden moninaista kirjoa normaalina ja hyväksyttävänä asiana. Tämän takia asioita, joiden puolesta haluaa taistella, kannattaa pyrkiä uutterasti tuomaan esiin ja pitää keskustelua yllä. Sitä kautta ajatukset alkavat kyteä kansan parissa ja todennäköisyys isompaan muutokseen on mahdollista.

Taide voi myös antaa esimerkkejä erilaisista tavoista elää elämäänsä ja suhtautua yhteiskunnan normeihin. Monet kokevat yhteiskunnan määrittelemän ”normaalin” ka- peana ja ahdistavana asiana, esimerkiksi sukupuoliroolien ja perhekäsitysten kohdalla. Moni kokee taiteen avulla löytäneensä rohkeutta elää omannäköistään elämää vapaam- pana odotuksista, joka myös sitä kautta vaikuttaa yksilön tyytyväisyyteen yhteiskun- nassa. Taide on tehokas keino välittää kokemuksia ja tietoa erilaisista vapaammista elämäntyylyistä. Se voi kannustaa ihmisiä vapaampaan ja enemmän itsensä näköiseen olemiseen ja elämiseen. Taide voi toimia tällä tavalla yksilön voimaannuttajana ja identiteettiä vahvistavana tekijänä.

Taide voi olla keino lisätä ympäristön viihtyisyyttä ja kauneutta. Kaiken taiteen ei tar- vitse olla yhteiskunnallista ja merkityksiä sisältävää. Taide voi toimia myös pelkkänä kauniina sisustuselementtinä kodeissa ja julkisissa tiloissa. Julkinen taide on yksi hyvä esimerkki ympäristön viihtyisyyden lisäämisestä taiteen keinoin. Kun hetken miettii ympäristöä ja yhteiskuntaa ilman mitään näkyviä taideteoksia, voi kuvitelma tuntua

melko ankealta. Julkiset taideteokset ovat lisäksi tasa-arvoisesti kaikkien näkyvillä ja saatavilla, ei tarvitse mennä museoon kokeakseen julkisia teoksia. Viime vuosina yleistynyt julkinen katutaide piristää ja elävöittää kaupunkikuvaa mielestäni. Itselleni julkiset taideteokset tuottavat paljon hyvää mieltä niiden ohi kulkiessani.

Taidetta tarvitaan ympäristön viihtyisyyden lisäämisen lisäksi kansallisen kulttuurin luomiseen ja ylläpitämiseen. Taide voi auttaa ylläpitämään kulttuurisia traditioita ja vahvistaa kansallista identiteettiä ja joustavuutta. Taiteen avulla voi vähentää kulttuurien ja etnisten ryhmien välisiä jännitteitä, sekä parantaa kulttuurienvälisiä suhteita. (Fancourt & Finn 2019, 9) Taide voi näin auttaa näkemään asioita oman perspektiivin ulkopuolelta, jolloin suvaitsevaisuus ja ymmärrys vieraita kulttuureita kohtaan voivat lisääntyä. Historiallisesti tärkeiden henkilöiden patsaat katukuvassa ovat hyvä esimerkki kansallisen identiteetin ylläpitämisestä. Veistostaiteen avulla moni oppii historiaa päivittäisessä arkiympäristössään, jolloin ymmärrys oman kansan kehityksen merkkipaaluista voi lisääntyä.

2.2.1 Kuvallisesta ilmaisusta ja luovuuden hyödyntämisestä

Monet lapset piirtävät melko paljon. Se on hyvä tapa tutkia maailmaa, kehittää ajattelua ja harjoittaa käden ja silmän yhteistyötä. Piirtäminen voi toimia keinona hahmottaa ja käsitellä maailmaa sanallisen ymmärryksen ollessa vielä kehittymässä ja vajavaista. Käsillä tekeminen ja mielikuvituksen käyttäminen antavat hyödyllisiä taitoja lapsille tulevaisuutta varten. Luovuuden kehittäminen itse tekemisen ja leikin kautta antaa työkaluja ajattelun kehittämiseen ja sitä kautta ymmärryksen lisääntymiseen. Käsillä tekeminen, kuten piirtäminen, muovailu ja maalaus, voivat myös vahvistaa identiteettiä ja nostaa itsetuntoa. Varsinkin jos niistä saa onnistumisen kokemuksia. Siten ne voivat myös vahvistaa uskoa omaan tekemiseen ja omiin kykyihin. Harjoittelun ja tekemisen, sekä säännöllisen toiston kautta, onnistumisen tunteita ja kokemuksia myös yleensä syntyy ajan mittaan.

Luovuutta ja taidelähtöisiä menetelmiä kannattaa pyrkiä hyödyntämään niin koulutuksessa kuin työelämässäkin, sillä esimerkiksi taiteen kokeminen ja tekeminen työkon-

tekstissä lisää sitoutumista sekä ryhmäytymistä, ja toisaalta antaa välineitä työn merkityksellisyyden löytämiseen ja oman luovuuden toteuttamiseen. (Kaattari & Suksi 2019, 30)

Luovuus tarkoittaa kykyä tuottaa jotain uutta. Sitä tarvitsee elämässään jokainen, sillä arjessa tulee eteen lukuisia tilanteita, jotka pitää selvittää tavalla tai toisella. Kehittyäkseen ja päästääkseen elämässä eteenpäin ihminen tarvitsee luovuutta ajattelussaan ja toiminnassaan. Kaikki uudet ideat, keksinnöt ja ajatukset ovat peräisin luovasta tavasta ajatella, joten se on tärkeä taito jokaiselle. Taide ja kulttuuri ovat hyviä tapoja kehittää luovaa ajattelua ja ongelmanratkaisukykyä. Luovuus on myös kykyä yhdistellä oppimiaan asioita ja käsitellä ja toteuttaa niitä uudella tavalla, jolloin voi syntyä uusia oivalluksia ja näkökulmia. Luovuuden idea- kirjassa sanotaan, että tarvitsemme uutta ymmärrystä luovuuden ilmiöistä, jotta ihmisten kykyä luoda ja uudistua osattaisiin hyödyntää ja kehittää entistä paremmin. Kirjan mukaan luovuus helpottaa ihmisen arkea, edistää työyhteisöjen toimintaa ja vauhdittaa yhteiskuntien kehittymistä. (Malmelin & Poutanen 2017, 4)

Malmelinin & Poutasen mukaan luovan toiminnan tarkoituksena on johtaa uusiin ja omaperäisiin aikaansaannoksiin. Luova toiminta ei pyri myöskään tuottamaan jotakin jo olemassa olevaa. *”Ainutlaatuisten aikaansaannosten perustana on yleensä ihmisen halu ja kyky asettaa kyseenalaiseksi vallitsevia tapoja ratkaista ongelmia ja pyrkiä etsimään vaihtoehtoisia ratkaisuja.”* (Malmelin & Poutanen 2017, 10,11) Luovuus on siis monen muun määritelmän lisäksi halua parantaa olosuhteita, elämäntapaa, tai tapoja tehdä asioita. Luovuuden avulla voi sujuvoittaa asioiden tekemisen tapaa, jolloin asiat hoituvat helpommin ja vähemmällä vaivalla.

Malmelinin & Poutasen mukaan luovuutta määrittää se, että tietä ongelman ratkaisuun ei tunneta ennalta. Luovaa prosessia on myös vaikea ennakoida. Tarvitaan luovaa ajattelua, pystyäkseen ratkaisemaan ongelman, joka on uusi, monimutkainen ja vaikeasti määriteltävä. (Malmelin & Poutanen 2017, 25) Luovuus voidaan nähdä myös ongelmanratkaisukykenä. Luovuutta tarvitaan alasta riippumatta, liiketoiminnan kehittämistä uusien, parempien toimintatapojen ja ongelmien ratkaisuun.

Lapsen leikeissä luovuutta esiintyy usein melko paljon, lasten kuvitellessa mielikuvitusleikkejään ja mielikuvitusystäviään. Ihmisen aikuistuesssa, usein myös luovuus ja leikki vähenevät, jolloin uusista asioista innostuminen ja leikkimielisyys väistyvät arkiaskareiden ja työn tieltä. Jokaisen kannattaa välillä heittäytyä leikkimään. Taiteen tekeminen voi myös toimia eräänlaisena luovana leikkinä, jolloin on vapaus tutkia, luoda, kokeilla ja kuvitella uutta. Taiteilijat toimivatkin usein luovuuden ilmentyminä ja sanansaattajina. Tällä tavalla ajateltuna luovuus voidaan ymmärtää erilaisina kokeiluina. Uusina ajatuksina, joiden lopputuloksesta ei ole vielä tietoa. *”Kokeilut ovat kokemusperäisiä testejä, joista organisaatio voi oppia, miten asioita kannattaa tehdä.”* (Malmelin & Poutanen 2017, 25) Kokeilemisen, tekemisen, tutkimisen, ja välillä myös epäonnistumisten kautta saavuttaa parhaiten tuloksia, jos keskittyy pitkäjänteisesti käsitellä olevaan asiaan tai ongelmaan. Taiteen tekemisessä ei synny uusia innovaatioita, jos ei uskalla kokeilla uutta, totutusta poikkeavaa tapaa tehdä teoksia.

2.2.2 Taide yhteiskunnallisten arvojen välittäjänä

”Taide on kommunikointiväline ja sen avulla voidaan herättää keskustelua erilaisista yhteiskunnallisista tai muista asioista. Taiteen avulla välitetään viestejä, esitetään kysymyksiä, otetaan kantaa, julistetaan, huudetaan, kuiskataan ja välitetään suuria ja pieniä tunteita. Aivan yksinkertainenkin taideteos sisältää jonkin viestin, vaikkapa sen että oranssi on kaunista.” (Hannula 2018, 9)

Taide voi opettaa meitä näkemään, tuntemaan ja tietämään. Taide voi näyttää asioita oman kokemusmaailmamme ulkopuolelta, ja sitä kautta herättää keskustelua ja lisätä tietoisuutta maailmasta ja sen ilmiöistä. Taide pyrkii jatkuvasti tietoisesti ekspressiivisen muotokielen avulla palvelemaan laajemman ymmärryksen tarkoitusta. (Barone & Eisner 2011, 7) Taide voi nostaa esiin ilmiöitä, joita ei välttämättä olisi tullut ajatelleeksi. Taiteen eri muodot voivat toimia kuin kulkuneuvoina, jotka on suunniteltu esittelemään henkilön sisäistä ajatusmaailmaa ja kokemuspohjaa. (Barone & Eisner 2011, 9)

On arvokasta, että maailmassa on keinoja saattaa ajatuksia ja tunteita näkyviin, muutenkin kuin kirjoitetussa muodossa. Monet, varsinkin lapset, voivat kokea mullistavia tunteita eläytyessään lempihahmonsa seikkailuihin, ja pyrkiessään olemaan samanlainen kuin esikuvansa. Tällä tavoin hahmot voivat siirtää edustamiaan arvoja myös vastaanottajan ajatusmaailmaan. Ei ole siis merkityksetöntä, miten eri hahmoja esimerkiksi elokuvataiteessa esitetään. Todellisuutta ja maailmaa luodaan jatkuvasti uusiksi taiteen ja varsinkin median vaikutuksesta. Lapset imevät jatkuvasti vaikutteita ympäröivästä maailmasta, joka saattaa heijastua heidän ajatuksiinsa, mielenkiinnonkohteisiinsa, sekä elämänvalintoihinsa saakka.

Jos nainen näytetään avuttomana, pulassa olevana neitona jatkuvasti, usko naisen kykyyn selvitä elämästä saattaa jäädä puutteelliseksi. Jos kaikkialla hoetaan, että pojat eivät itke, herkälle pojalle tämä saattaa tuottaa häpeää ja vaikeuksia myöhemmin. Jos tytöille toivotetaan, että he eivät ole hyviä matematiikassa, he alkavat uskoa niin ja stereotypiasta tulee itsensä toteuttava profetia. Taiteen avulla voi ja pitäisi pyrkiä hälventämään ja rikkomaan näitä stereotypioita. Tiede, tieto ja sukupuoli- kirjan mukaan yhteiskunnallinen todellisuus nähdään eri tavoilla riippuen sukupuolesta, rodusta, seksuaalisesta suuntautumisesta, -sekä luokka- asemasta. Kaikki nämä vaikuttavat siihen, millaisia kokemuksia ihmisillä on yhteiskunnallisesta todellisuudesta. (Husu & Rolin 2005, 99)

Taiteen keinoin voi ja pitäisi pyrkiä vaikuttamaan siihen, miten yhteiskunnallinen todellisuus rakentuu. Rakentumisen perusteina pitäisi olla tasa-arvo, hyvinvointi, ympäristönsuojelu ja oikeus hyvään elämään. Epätasa-arvoisia ja syrjiviä rakenteita tulisi pyrkiä kaatamaan ja luomaan tasa-arvoisempia rakenteita tilalle. Taiteilijat voisivat olla ja usein ovatkin, tasa-arvon, suvaitsevouden ja ympäristönsuojelun sanansaattajia.

2.3 Taiteen ja taiteilijan asema

Taiteilijan asema yhteiskunnassa ei aina tunnu näyttävävän kovin mairittelevassa valossa. Tuntuu, että taideaineet ja kulttuuri ovat usein ensimmäisiä leikkauskohteita

budjeteissa. Ehkä koetaan, että taideaineita ei nähdä läheskään yhtä tärkeinä kuin reaaliaineita, kuten matematiikkaa ja historiaa. Taidetta ei nähdä tarpeeksi tuottavana suuressa mittakaavassa. Taiteen tärkeyttä ja vaikutuksia voi olla vaikeampi mitata rahassa. Tutkimukset ovat kuitenkin osoittaneet, että lapsuudessa osallistuminen taide-toimintaan voi parantaa koko kouluvuoden akateemista suoriutumista. Todetut vaikutukset ovat suuremmat, mitä aiemmin taidetoiminnan on aloittanut. Musiikkitoimintaan osallistuminen nuorella iällä edistää yhteisöllisyyttä ja epäitsekkästä käytöstä. Tanssitoiminnan ja rauhallisen taustamusiikin käytön oppimistilanteessa on todettu parantavan keskittymistä luokkahuoneessa. (Fancort & Finn 2019, 13)

Voisin kuvitella, että monen nuoren kohdalla kulttuurilla ja taideaineilla on valtava merkitys omalle henkiselle hyvinvoinnille ja jaksamiselle. Hyvinvointi voi murentua, kun kulttuurista leikataan. Moni nuori ilmaisee itseään tai purkaa pahaa oloaan piirtämällä ja kirjoittamalla. Minulla on asiasta omakohtaista kokemusta kouluajoilta. Kouluviikon kohokohdat olivat kohdallani juuri taideaineet ja taiteen valinnaiskurssit, joista sain valtavasti voimaa myös muihin oppitunteihin. Piirtelin ja kirjoittelin paljon niin koulussa, kuin koulun ulkopuolellakin, sillä se helpotti jäsentämään ajatuksia ja tunteitani. Käsillä tekeminen helpotti keskittymistäni, sillä se herpaantui herkästi koulussa. Auditivinen oppiminen melko meluisassa kouluympäristössä on omalla kohdallani ollut aina melko heikkoa.

Mielestäni maailma nojaa liikaa talouskasvuun ja tehokkuusajatteluun, jolloin henkiset arvot jäävät jalkoihin. Vaikka taiteesta ja kulttuurista leikkaaminen toisikin hieman säästöä juuri sillä hetkellä, niin pidemmällä aikavälillä säästöt eivät luultavasti ole niin ilmeiset. Monet saattavat syrjäytyä ja kokea yhteiskunnan rytmin ja tehokkuusajattelun itselleen epäsovinnaksi ja liian kuormittavaksi. Tarvitaan pysähdyksiä taiteen äärelle. Usein mitä enemmän tehostetaan ja lisätään kiirettä, sitä enemmän virheet kasvavat ja tehokkuus pikemminkin laskee kuin nousee. Ihminen kun ei ole kone, vaan tarvitsee myös joutilasta vapaata ajatteluaikaa, jolloin luovuus pääsee kukoistamaan. Ilman luovuutta ei myöskään saada kunnolla mitään aikaan, joten sitä kannattaa pyrkiä vaalimaan. On olemassa sanonta: ”kiire tappaa luovuuden.”

Yhteiskunta tarvitsee jatkossakin uusia taiteellisia kulttuuritekoja, kuten maalauksia, sarjakuvia, sävellyksiä ja muuta taidetta, jotka tulevat jäämään osaksi tämän maan

kulttuuriperintöä ja historiaa. Syntyäkseen tällaiset teokset tarvitsevat aikaa ja luovuutta, sekä pitkäjänteistä tekemistä ja suunnitelmallisuutta. Mahdollisuuksia tähän täytyy vaalia ja parantaa. Tämän maan byrokratia ei kovin helpolla tunnu luovan edellytyksiä hitaalle luovalle prosessille, varsinkaan aloittelevan taiteilijan kannalta. Saadakseen apurahoja, näyttelyitä ja tunnustusta pitää olla taidekoulut käytynä, hyvälaatuiset teokset tehtynä ja sana hallussa. Vähän kuin saadakseen töitä, on oltava työkokemusta, jota ei saa ilman töitä. Siitä syntyy ikävä noidankehä. Aloittelevan taiteilijan on ylitettävä monia esteitä urallaan tullakseen vakavasti otettavaksi taiteilijaksi.

Oikeustieteen maisteri Johanna Rauma pohtii oikeustieteen pro-gradu-tutkielmassaan taiteilijan asemaa. Kuvataiteilijan pitää tasapainotella palkkatyön ja yrittäjätöiden sekä palkansaajan ja yrittäjän statuksien välimaastossa. Taiteilijoille päänvaivaa tuottavia osa-alueita ovat häneen mukaansa etenkin työoikeus, verotus ja työttömyysturva. (Rauma 2016, 3) Kuvataiteilijat ovat nykypäivänä varsin korkeasti koulutettuja, itseoppineita kuvataiteilijoita ei enää juurikaan ole. (Rauma 2016, 9) Korkea koulutus taiteilijoilla ei kuitenkaan välttämättä korreloi työelämän ja koulutustason kanssa.

Taiteellista uraa pohtiessa pitää päättää tapa, jolla taiteilijan ura lähtee viemään eteenpäin. Haluaako heittäytyä täysillä taiteilija/yrittäjäksi, ollen riippuvainen myynneistä ja näyttelyistä, jolloin riski epäonnistua taloudellisesti on olemassa. Taidemyynneistä riippuvainen taiteilija ei ehkä voi tehdä taidetta täysin omista lähtökohdistaan ja intresseistään, sillä jos oma toimeentulo on taiteessa kiinni, pitää ajatella ostajakuntaa. Pitää pyrkiä miellyttämään suurta yleisöä, jotta todennäköisyydet myynneille kasvavat.

Taiteellista uraansa voi toteuttaa myös niin, että käy tavallisissa palkkatöissä ja jättää taiteen tekemisen vapaa-ajalle. Tämä malli on hyvä siitä, ettei ole riippuvainen myynneistä tai apurahoista, jolloin saa tehdä taidetta täysin omien intressien mukaan. Huonoa tässä on se, ettei taiteen tekemiseen voi ehkä heittäytyä täysillä ajan puutteen takia. On vaikeaa olla kokoaikainen työssäkävijä ja samaan aikaan kokopäivätaiteilija. Kaikkein ei pysty keskittymään täysillä. Taiteilijaksi haluavan on tasapainoitettava monen asian välillä ja löydettävä juuri itselle sopiva ratkaisu.

Monet taiteilijat haluavat päästä apurahataiteilijoiksi. Silloin taiteen tekemiseen voi keskittyä täysillä, olematta kuitenkaan riippuvainen myynneistä, eikä tarvitse huolehtia taloudellisesta tilanteesta. Koska tämä malli on taiteilijalle ideaali, monet pyrkivät juuri tähän. Tämä tietenkin aiheuttaa sen, että apurahoista on kova kilpailu, eikä niitä riitä läheskään kaikille. Apurahahaut vievät aina oman aikansa ja mitään takeita niiden saamisesta ei ole, joten ne voivat luoda taiteilijalle epävarmuutta.

Taidetta ja taiteellista uraa voi myös toteuttaa työttömän statuksella, jolloin saa työttömyystukea. Tämä ei ehkä yhteiskunnan mielestä ole kovinkaan suotava tapa toimia. Tässä mallissa toimeentulo on turvattu, jos pystyy pärjäämään melko vähällä. Pystyy keskittymään taiteen tekemiseen melko täysillä ja aikaa luovuuteen on. Huonoa tässä mallissa on se, että silloin pitää olla säännöllisesti yhteydessä työvoimatoimistoon ja olla hakevinaan kokopäivätöitä. Jos haluaa toteuttaa taiteellista uraansa työttömän statuksella, pitää pyrkiä miellyttämään työvoimatoimistoa, jotta säilyttää työttömyysetuutensa, eikä saa karenssia. Käsittääkseni taiteilija saa työttömänä pitää yllä ammattitaitoaan, mutta näyttelyjen pitäminen ei taida työttömänä olla suotavaa. Työttömän statuksella taiteellista uraansa toteuttaminen sisältää myös omat riskinsä. Taiteilijan kannattaa tehdä riittävästi palkkatyötä taiteellisen toiminnan rinnalla, jotta kuvataiteilija säilyttäisi oikeutensa työttömyysturvaan. Silloin hänen taiteellinen toimintansa katsotaan varmimmin sivutoimiseksi. (Rauma 2016, 69)

Ongelmallinen seikka taiteilijan työttömyysturvassa on taiteellisen toiminnan määrittäminen joko päätoimiseksi tai sivutoimiseksi. Niin kauan kuin työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautuneen katsotaan työllistyvän päätoimisesti yrittäjänä tai omassa työssä, hänellä ei ole oikeutta työttömyysetuuteen. TE-toimistojen suorittama omassa työssä työllistymisen ja yrittäjyyden pää- tai sivutoimisuuden arviointi on ollut käytännössä hajanaista ja osittain ennalta arvaamatonta. (Rauma 2016, 62) Taiteilijan kannalta tämä on ongelmallista siinä tapauksessa, jos ei tienaa taiteellaan mitään, mutta silti katsotaan työllistyneeksi omassa työssään.

Toimeentulon ollessa vaakalaudalla, moni varsinkaan aloittelevista taiteilijoista ei ehkä uskalla toteuttaa haluamaansa taiteellista uraansa täysillä toimeentulon menetyksen pelossa. Rauma antaa tutkielmassaan esimerkin, jossa yhden kolumnin kirjoitta-

misen ja sen markkinoinnin perusteella oli katsottu yrittäjäksi, vaikka kyseisellä henkilöllä ei ollut minkäänlaista yritystoimintaa tai kummoisia tuloja. Tämän vuoksi kyseiseltä henkilöltä oli evätty työttömyysetuus. (Rauma 2016, 64) Taiteilijoilla oman ammattitaidon markkinointi ja työtilaisuuksien aktiivinen etsiminen ovat keskeinen osa mahdollisen työllistymisen kannalta. *”Jos työtä etsivää henkilöä rangaistaan omasta aktiivisuudestaan, ei järjestelmää voida pitää työntekoon kannustavana.”* (Rauma 2016, 65)

Taiteilijan ja muun kulttuurityöläisen näkökulmasta yksi ihannemalleista yhteiskunnassa voisi olla perustulo. Sitä kun voisi saada statuksesta riippumatta. Se poistaisi monilta taloudellisia huolia ja olisi edullinen ratkaisu varsinkin aloittelevien taiteilijoiden kannalta. En myöskään usko, että perustulo passivoisi enemmistöä, vaan nimenomaan yrittäminen ja rohkeus uudelleen tekemiseen voisi kasvaa. Rauman mukaan perustulo parantaisi kuvataiteilijoiden sosiaaliturvaa ja kannustaisi taiteellisen työn lisäksi tekemään aktiivisemmin muita töitä. (Rauma 2016, 71) Talouskasvun näkökulmaa perustulo ei ehkä palvelisi, mutta ihmiskunnan ja henkisen kasvun ja kulttuurin kannalta uskon, että perustulo parantaisi asioita. Rauman mukaan järjestelmä voitaisiin rahoittaa byrokratian vähenemisestä koituvilla säästöillä, sekä nostamalla keski- ja suurituloisten verotusta siten, että heidän tulotasonsa ei lopulta juuri muuttuisi. (Rauma 2016, 71)

”Perustulo vapauttaisi taiteilijoiden voimavaroja perustoimeentulon ja tulevaisuuden murehtimisesta itse taiteelliseen työskentelyyn.” (Rauma 2016,71)

Perustulo voisi vähentää henkistä stressiä, jota varsinkin pienituloisille rahasta tulee. Se kannustaisi ihmistä opiskelemaan enemmän ja saisi luultavasti monet tekemään vapaaehtoistöitä, kuten muiden auttamista, jolloin hyvinvointi lisääntyisi sitä kautta. Perustuloa koskevassa tutkimuksessa saatiin viitteitä, että perustulo ei suoraan lisännyt työllisyyttä (tosin ei myöskään vähentänyt), mutta stressi ja masennus väheni, ja onnellisuus lisääntyi. (Länkinen 2019) Tämän tiedon varjolla perustuloa voisi pitää jo melko varteenotettavana vaihtoehtona yhteiskunnassa. Onnellisuuden lisääntyminen väestössä ei ole mikään pikkujuttu. Perustulotutkimuksen mukaan perustuloa saavien ihmisten luottamus muihin ihmisiin ja yhteiskuntaan lisääntyi, usko omaan tulevaisuu-

teen parani, sekä keskittymiskyky asioita kohtaan parani. Myös terveyden koettiin parantuneen perustuloryhmässä verrattuna verrokkiryhmään. (Kangas Jauhiainen, Simanainen & Ylikännö 2019, 16-19)

2.4 Taiteilijan uusia mahdollisuuksia

Taiteilijan asema nyky-yhteiskunnassa ei aina ole kovin helppo. Se on joissain tilanteissa vaikeasti määriteltävä, pirstaloitunut, epävarma, paljon kilpailua sisältävä, köyhyyttä ylläpitävä, sekä byrokraattisesti hankala. Lisäksi se ei myöskään nauti aina kovin suurta arvostusta. Tämän takia taiteilijan kannattaa välillä pohtia omien taitojensa vaihtoehtoista hyödyntämistä yhteiskunnassa. Pitää muitakin mahdollisuuksia auki ja olla avoin myös muunlaisille ratkaisuille toteuttaa taiteellista uraansa. Kaikkien ei tarvitse olla vapaita taiteilijoita, tai taideopettajia. Mitä muita vaihtoehtoja ja työtehtäviä yhteiskunnasta voisi löytyä taiteen asiantuntijalle, eli taiteilijalle?

Hanna-Liisa Liikanen kirjoittaa, että kaikille taiteen ammattilaisille ei nykyisellään riitä palkkatyötä, taiteilija-apurahoja tai muuta ulkopuolista tukea taiteen tekemiseen. Yhä useampi taidekoulusta valmistuva taiteilija joutuu siis etsimään toimeentuloaan uusilta kentiltä. Uusia potentiaalisia asiakkaita löytyy esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen piiristä helposti. (Liikanen 2010, 41)

Taiteilijan kykyjä voisi hyödyntää melko hyvin varsinkin sosiaali- ja terveysalalla. Alan asiakkaisiin kuuluu paljon ihmisiä, jotka voisivat hyötyä taidetoiminnasta. Taide on käytetty rakentamaan luottamusta sijoituslasten ja -vanhempien välillä, sekä sosiaalihuollon piirissä olevien lasten itsetunnon kehittämiseen, vaikeuksista selviytymiseen, taitojen kehittämiseen ja voimaantumiseen. (Fancourt & Finn 2019, 20) Ihmisryhmiä, jotka voisivat hyötyä tällaisesta toiminnasta, voisivat olla esimerkiksi erityislapset, vanhukset, mielenterveyskuntoutujat, päihdeongelmaiset, vammaiset, sijoituslapset, pitkäaikaissairaat, sekä muut muussa enemmän tukea tarvitsevassa elämäntilanteessa olevat. Heidän hyvinvointiinsa ja toimintakykyynsä voitaisiin melko hyvällä todennäköisyydellä vaikuttaa taide- ja kulttuuritoiminnan avulla. Taiteen kieli on universaali, joten sitä on helppo käyttää luomaan yhteyksiä ihmisten välille. Taiteilijat

voisivat tulla osaamisellaan apuun tällaisiin tilanteisiin. Tällaista voimaannuttavaa taidetoimintaa on mm. käytetty sotaveteraaneilla mielenterveyden parantamiseen, sekä terveydestä huolehtimiseen. Tanssia on käytetty osana haavoittuneiden sotilaiden kuntoutustoimintaa parantamaan toimintakykyä. Vankiloissa järjestettävä taidetoiminta on hyödyttänyt varsinkin niitä vankeja, jotka eivät ole halunneet osallistua muuhun terveyttä edistävään toimintaan. Tällaisia hyötyjä ovat olleet mm. sosiaalisten taitojen parantuminen, stressin- ja vihanhallinnan, sekä keskittymiskyvyn parantuminen, tunnelmaisun kehittyminen, sekä ahdistuksen ja masennuksen väheneminen (Fancourt & Finn 2019, 21)

Toki ensisijainen ratkaisu on pyrkiä parantamaan taiteilijan asemaa niin, ettei taiteilijan tarvitsisi tehdä muuta kuin keskittyä omaan taiteelliseen työskentelyynsä. Jos oman taiteellisen työskentelyn rinnalle haluaa kuitenkin jotain muutakin, on hyvä pohtia vaihtoehtoja mitä se voisi olla.

Liikasen mukaan taiteilijoiden halukkuus lähteä työskentelemään perinteisen taiteen kentän ulkopuolelle on kasvamassa. (Liikanen 2010, 41) Kuvataiteilija voisi järjestää erilaisia taidetyöpajoja yhteistyössä eri organisaatioiden kanssa. Tanssitaiteilija voisi kannustaa liikkeen ja tanssin avulla itsensä ilmaisuun. Musiikin ammattilainen voisi herätellä ihmisiä kokemaan musiikin hyötyjä ja sanataiteilija voisi rohkaista ihmisiä ilmaisemaan itseään runojen ja sanojen kautta. Kaikki nämä parantavat toimintakykyä ja vaikuttavat suotuisasti kognitiivisiin kykyihin. Kyseessä ei olisi taideterapiatyypin toiminta, vaan ammattilaisen johdolla tapahtuva vapaampi tutustuminen luovuuden ja taiteen maailmaan. Tehtävä ei ole ongelmaton, mutta tätä kohti voitaisiin pyrkiä.

”Taiteellisessa toiminnassa on mahdollista ilmaista itseään sekä luoda yhteys muihin tavalla, joka ei olisi mahdollista ainoastaan verbaalisen vuorovaikutuksen keinoin.”
(Laitinen 2017)

2.5 Taiteen tehtävä

Mikä on taiteen tehtävä? Miksi taidetta tehdään ja miksi on olemassa taiteilijoita? Taidetta on aikojen saatossa käytetty mm. keinona vaikuttaa kansaan propagandan muodossa. Sillä on voitu nostaa jalustalle joitain tiettyjä tapahtumia ja henkilöitä, tai taltioidu tapahtumia jälkipolville. Muodostettu säilyviä muistoja.

Klassisella ajalla sodan aikoina taiteilija toimi vain sodan tapahtumien kuvittajana tai kertojana, voimatta itse juuri tuoda omia näkemyksiään esiin. Taiteilijaa ei pidetty minään verrattuna sotasankareihin. Oli selkeä työnjako, soturin tehtävä oli taistella ja taiteilijan tehtävä ikuistaa taistelun tapahtumat (usein hieman karrikoiden) jälkipolville. Taiteilija ja soturi olivat riippuvaisia toisistaan. Taiteilija tarvitsi sotilasta aiheeksi taiteeseensa ja sotilas vielä enemmän taiteilijaa, sillä taiteilija pystyi valikoimaan aiheitaan, mutta soturi oli riippuvainen taiteilijan kyvystä ikuistaa sotateot, ja nostaa sotasankari maineeseen ja jälkipolvien tietoisuuteen.

Ilman taiteilijaa sotatapahtumat olivat vain irrallisia ja epämääräisesti hahmotettavia tilanteita. Taiteilijat tekivät taisteluista visuaalisia ja näin ollen liittivät ne osaksi ihmisyiden historiaa ja muistia. (Groys 2008, 122).

Nykyaikana taiteen tehtävä on laajentunut kattamaan monia yhteiskunnallisia tehtäviä vaikuttamisesta viihteeseen ja hyvinvointiin saakka. Taiteella voi olla samanaikaisesti monia tehtäviä. Tiivistetysti Teemu Mäen mukaan ihminen hakee taiteesta suloista unohdusta, irtiottoa arjesta, sekä mahdollisuutta ymmärtää ja muuttaa maailmaa ja miinää. (Mäki 2017, 52)

Taide voi toimia yksinkertaisesti viihteenä, jolla ei ole sen kummempaa syvällistä merkitystä. Se voi olla keino rentoutua ja ladata akkuja raskaan työpäivän päätteeksi. Taide voi toimia myös hyvänä keskustelun herättäjänä. Sitä voi käyttää oman minän jatkeena, vahvistamaan omaa identiteettiä. Taiteella voi pönkittää omaa egoaan ja statussaan, kuuluttaa maailmalle: ”katsokaa, minä kulutan taidetta, olen siis sivistynyt!”

Taide on loistava keino herättää pohtimaan maailman tilaa ja asioita, joita olisi syytä tarkastella lähemmin ja pyrkiä kehittämään. Taiteen tehtävä on pyrkiä vaikuttamaan

ihmisiin, jotta he nappaisivat ajatuksia itselleen ja sitä kautta alkaisivat vaikuttaa maailman tilaan myönteisesti. Taide voi siis toimia apuvälineenä tehdä maailmasta parempi paikka asua ja elää, sekä puuttua epäkohtiin. Taide ravistelee käsityksiämme ja pyrkii antamaan uusia näkökulmia asioihin.

Kuvataiteilija ja filosofian maisteri Pekka Hannulan mukaan taiteen tehtävä on uuden etsimistä, todellisuutemme uutta ja tuoretta tulkintaa. Kaiken vanhan ja tavanomaisen ajattelun kyseenalaistamista. Hannulan mielestä taiteen tulee asettaa tutut ja turvalliset mielipiteet ja näkemykset uudelleen arvioitaviksi ja näyttää tietä uuteen tai ainakin hapuilla uuteen suuntaan. (Hannula 2018, 1) Taiteen avulla voi muokata todellisuutta ja järjestää sitä uusiksi.

Teemu Mäen mukaan yksi taiteen tehtävistä on tuottaa nautintoa. Hän sanoo, että jokainen vaatii taiteelta nautintoa, jolloin taiteen parissa vietetyn ajan täytyy tuntua antoisalta itsessään. Jos nautintoa ei synny, ihmisen into tehdä tai nauttia taidetta ennen pitkää hiipuu. Mäki myös sanoo, että taiteellista nautintoa on kahta vastakkaista lajia: todellisuuspakoista ja todellisuushakuista.

”Jos taide auttaa ihmistä hetkeksi unohtamaan omat murheensa ja yhteiskuntansa ongelmat, se on eskapismia, eli väliaikaista pakoa todellisuudesta” (Mäki 2017, 47)

Moni käyttää taidetta eskapistisesti. Hyvään elokuvaan, sävellykseen tai tauluun voi uppoutua ja liidellä hetkeksi johonkin toiseen todellisuuteen, jossa ei tarvitse murehtia pyykkikasoja, eikä laskupinoja. Tällaisenaan taiteen tehtävänä on tarjota huoletonta lepoaikaa, jolloin voi ripustaa aivot narikkaan ja heittäytyä valmiiksi annetun teoksen ääreen. Tällainenkin taide voi laittaa pohtimaan, mutta usein se on kevyttä ja helppoa, mahdollisimman vaivatonta. Teemu Mäki kirjoittaa, että todellisuuspakaisen taiteen vastakohta on todellisuushakuinen taide, eli kriittinen taide. Se ei tarjoa unohdusta, vaan pakottaa ihmisen kohtaamaan itsensä ja yhteiskuntansa ongelmat poikkeuksellisen intensiivisesti sekä pohtimaan arvojaan ja elämänsä mielekkyyttä. (Mäki 2017, 49)

Todellisuushakuisen, eli kriittisen taiteen tehtävää soisi käytettävän hyvällä maulla maailman epäkohtiin ja yhteiskunnan ongelmiin. Tällainen taide voi herätellä ihmisiä huomaamaan, ettei kaikki olekaan niin hyvin mitä on luultu. Kriittinen taide haastaa

kurkistamaan julkisivun alle ja kohtaamaan ikäviäkin asioita. Kaikki eivät siihen kykene tai halua tehdä niin. Se on kuitenkin välttämätöntä asioiden edistämiseksi. Ensin pitää kohdata ja tiedostaa ongelmat, ennen kuin niille voi tehdä jotain.

Asioiden kohtaaminen vaatii pysähtymistä, ajattelua, sekä myös hieman epämuakavuusalueelle menemistä. Monet haluavat lakaista ikävät asiat maton alle. Vaatii rohkeutta kohdata epäkohtia ja puuttua niihin. Toki monet haluaisivat tehdä asioille jotain, mutta eivät oikein löydä keinoja. Monilla taiteilijoilla on mielessään agenda, johon he haluavat taiteensa avulla keskittyä. Se voi olla ympäristö, naisen asema, köyhyys, sota, tai muu maailman epäkohta. Silloin taide on valjastettu itselleen tärkeän asian ympärille, jolloin voi syntyä positiivisia vaikutuksia.

Taidetta voi myös tehdä ja kuluttaa ilman tällaista agendaa. Ihminen voi nauttia saadessaan toimia taidetarvikkeiden parissa, ilman päämäärää. Leikkiä maaleilla, ihastella väriyhdistelmiä ja muotoja, tai muovaillla savea. Monille taide on iloa tuottava harrastus. Konkreettista käsillä tekemistä, joka rentouttaa ja tuo nautintoa. Tarve luoda uutta, kokeilla ja tehdä käsillään on ihmisille ominaista.

Taiteen tehtävä on myös herättää keskustelua. Taiteilija voi kohdistaa teoksensa aiheeseen, josta hän haluaa puhua. Silloin hän käyttää teostaan jalustana, johon hän nostaa keskustelunavauksensa. Tämä on oikein hyvä taiteen tehtävä, mutta välillä vaarana voi olla, että teos itsessään alkaa tuntua hieman tarpeettomalta. Jos taiteilija vain haluaa käsitellä jotain tiettyä asiaa, tarvitaanko siihen taideteosta tueksi? Olisiko kenties julkisen keskustelutilaisuus parempi vaihtoehto? Toki taiteilija itse päättää miten asioita haluaa käsitellä, mutta jos teoksen ainoa funktio on saada aikaan keskustelu, niin taide siinä kontekstissa voi alkaa tuntua joidenkin mielestä hieman turhalta. Tällaisen taiteen Teemu Mäki nimeää *keskustelunherättämistaiteeksi*. Hänen mukaansa keskustelun herättämistä taiteessa pidetään nykyään niin tärkeänä, että osa taiteesta keskittyy yksinomaan siihen. Taiteilija ikään kuin säpsäyttelee hereille kansalaisia, jotka ovat vaarassa vajota horrokseen eli typistyä pelkiksi itsekkäiksi ja välinpitämättömiksi kuluttajiksi. (Mäki 2017, 64)

Mielestäni taiteen tehtävä keskustelun herättäjänä on tärkeä, mutta ei saisi olla sen ainoa tarkoitus. Silloin taide on vain väline johonkin muuhun. Samoin kuin jos taide

toimii ainoastaan silloin, kun sen taustat ja motiivit pitää selittää auki ja ymmärtää. Mielestäni taideteoksen pitäisi pysyä seisomaan omilla jaloillaan, ilman taiteilijan jatkuvaa hoivaa, selittämistä ja läsnäoloa.

Taiteen tehtävä on myös välittää tietoa maailmasta ja luoda viisautta. Taide voi tarjota kysymyksiä ja avaimia pohdiskeluun, jotka sitä kautta lisäävät ihmisen ymmärrystä ja viisautta. Teemu Mäen mukaan viisauden luominen ja etsiminen on taiteen kaikkein tärkein tehtävä. (Mäki 2017, 84) Älykkyys ja viisaus taas ovat hieman eri asioita. Ihminen voi olla älykäs, muttei välttämättä silti viisas. Pelkällä älykkyydellä ei elämässä pärjää. Viisaus on älykkyyttä laajempi käsite, joka kattaa useampia älykkyiden muotoja.

Viisas ihminen osaa käsitellä elämänsä haasteita rakentavalla tavalla. Viisaus on ihmisen elämässä kokonaisvaltaisempaa kykyä yhdistellä tietojaan ja taitojaan itseään ja muita hyödyttäväksi kokonaisuudeksi. Älykkyys on kapea-alaisempaa. Elämänkokemus usein kasvattaa viisautta, muttei aina. Viisas ihminen osaa hyödyntää elämänkokemuksiaan ja oppii niistä jotain. Taide voi antaa viisauden kasvattamiseen eväitä pohdintaan yllyttävällä ominaisuudellaan. Viisas ihminen pyrkii myös huolehtimaan omasta hyvinvoinnistaan, jolloin taide voi tällä tavalla epäsuorasti vaikuttaa ihmisen hyvinvointiin.

3 MITEN MINUSTA TULI TAITEILIJJA

3.1 Lähtökohdat taiteilijuuteen

Olen aina ollut melko visuaalinen ihminen. Tutkin lapsena ympäristöäni, painaen mieleen luonnon muotoja ja värejä. Olin omissa maailmoissani elävä lapsi ja halusin taltioida näkemääni. Saatoin samoilla metsässä tuntikausia ajatuksissani, lumoutuen kaiken kauneudesta. Viihdyin huoneessani piirtelemässä ja luomassa omaa maailmaani. Kuvallinen muistini ja hahmotuskykyni ovat melko hyviä, joten sain paljon iloa jäljit-

täessäni lempipiirroshahmojani, suunnitellessani prinsessalinnoja ja tehdessäni paperinukkeja ja lavasteita leluilleni. Keskityin määrätietoisesti omiin tärkeisiin lapsen projekteihini. Tylsää minulle ei tullut, sillä viihdyin itse luomassani fantasiamaailmassa.

Kuvataiteilijuudesta en osannut haaveilla. Halusin telinevoimistelijaksi tai balettitanssijaksi, tosin balettia en päässyt harrastamaan sen kalleuden vuoksi. Tanssi toi minulle paljon iloa. Tanssin silti ujouteni ja arkuuteni takia lähinnä omissa oloissani. Koin parhaiten ilmaisevani itseäni tanssin ja piirtelyn avulla. Mitään ns. ”tavisammattia” en halunnut. Halusin jotain enemmän. Jotain, missä saisi toteuttaa itseään ja työskennellä mielenkiinnonkohteidensa parissa. Jotain, missä saisi kehittää ja hallita itseään. Oikeasti kivaa ja haasteellista tekemistä. En hyväksynyt, että kaikki on kurjaa ja elämän läpi pitäisi vain jaksaa taapertaa ja tyytyä osaansa. Lähipiirissäni oli tarpeeksi ikäviä esimerkkejä siitä.

Olin sosiaalisesti hieman kömpelö lapsi. En luontevasti mennyt mukaan leikkeihin, enkä päässyt kunnolla muiden tyttöjen kanssa samalle aaltopituudelle. En oikein osannut tuoda itseäni esille, vaikka kaipasinkin ajoittain huomiota ja tunnustusta. Keskityin omiin mielenkiinnonkohteisiini. Harjoitin piirtämistaitojani määrätietoisesti, halusin oppia lisää.

Yläasteella kipinän taiteen pariin antoi silloinen kuvataideopettajani. Pidin hänestä kovasti. Hänen johdollaan osallistuin parin muun luokkalaiseni kanssa lumiveistoskilpailuun (jonka voitimme), kävimme Latviassa tekemässä ympäristötaidetta, osallistuin taideprojekteihin ja olimme tuliveistosleireillä. Samoihin aikoihin tein ensimmäisen muotokuvatilaustyöni, osallistuin taidekilpailuihin, sekä hieman tutustuin taidekenttään. En silti haaveillut taiteilijuudesta, sillä ”eihän se ole mikään oikea työ”, sanoivat ihmiset ympärillä. Hankin siis itselleni ihan oikean koulutuksen ja oikean työn. Jotain tuntui kuitenkin puuttuvan. Piti pysähtyä pohtimaan, mitä elämältä oikeasti haluaisin. Mieleni pohjalla alkoi kyteä ajatus taiteilijasta ammattina. Halusin pyrkiä siihen.

Voisi ajatella, että taiteilijuus oli jollain tapaa sisäänrakennettuna minuun. Taistelin sitä vastaan melko pitkään. Monet olettivat, että minusta tulee isona taiteilija, joten ehkä myös jossain määrin aikuisuuteen tullessani kapinoin näitä oletuksia vastaan. Ehkä jossain määrin lapsuuden jälkeen olin jo kyllästynyt taiteeseen ja halusin jotain

muuta. Halusin oikeaa elämää kaiken piirtelyn ja fantasiamaailman sijaan. Kaikkea kohtuudella, sanotaan. Taiteestakaan ei kannata tehdä koko elämää, ettei se tukahduta.

Aikuisena aloin varovasti hapuilla ensi askelia oikean taiteen parissa. Tein tutuilleni lahjaksi muotokuvia ja piirustuksia ja aloin haaveilla, että josko kuitenkin minusta voisi olla taiteilijaksi. Hyvin varovainen haave, joka innosti minua suunnattomasti. Aloin saada haastavampia projekteja, kuten levynkansien suunnittelua. Minulla kerran on jonkin verran lahjoja taiteellisesti, joten olisi sääli heittää niitä hukkaan. Hain Porin taidekouluun ja pääsin sisään. Eteeni aukesi uusi maailma, josta lumouduin.

Mitä enemmän opin taiteesta, sitä vähemmän huomasin mitään siitä tietäväni. Halusin palavasti kehittyä ja oppia lisää. Aloin työskennellä ahkerasti. Sain näyttelyaikoja ja pääsin osallistumaan taideprojekteihin. Vuonna 2012 pääsin Kankaanpään taidekouluun, joka olisi minulle vielä muutama vuosi sitten ollut vain utopistinen haave. Jatkoin työskentelyä ja mitä enemmän työskentelin, sitä epävarmempi olo minulle tuli taiteilijana. Kehityin, mutta osasinko kuitenkaan tarpeeksi? Oliko minusta tähän? Jokaisen taiteilijan on kysyttävä itseltään matkan varrella paljon kysymyksiä ja tehtävä oman itsensä näköisiä valintoja.

Piti pohtia, minkä tyylin taiteilija halusin olla. Halusinko tavoitella maalauksissani realismia, hypätä abstraktiin ilmaisuun, vai kenties ilmaista itseäni hieman rouheammalla, ekspressionistisemmalla tyylillä? Halusinko ylipäätään maalata vai olisiko grafiikan tekniikat enemmän minua varten? Piti miettiä, halusinko olla maalari, graafikko, vai jotain muuta. Täytyi ratkaista, missä haluan työskennellä, kuinka paljon ja millä tavalla.

Taiteilijuuttani suunnitellessani pohdin omia arvojani ja elämäntapaa, jollaista haluan toteuttaa. Ihmisille on annettu vain tämä yksi elämä, joten iso kysymys, jota kaikkien kannattaisi pohtia, on: Miten tämän yhden ainoan elämän haluaa käyttää? Mitkä ovat asioita, joihin haluaa keskittyä ja mitä haluaa elämässään tehdä, nähdä ja kokea? Minulle tärkeitä arvoja ovat mm. itsensä kehittäminen, perhe, läheiset ja heidän kanssaan vietetty aika, ympäristön suojeleminen, turhan kulutuksen karsiminen, tasa-arvo, vapaus päättää omasta elämästään ja mielenkiinnonkohteistaan, sekä hyvinvointi. Jos mietin omalla kohdallani onnellisen elämän palasia, niin siihen kuuluu vapaus päättää

omasta ajankäytöstään ainakin jossain määrin. Taide antaa tähän hyvän mahdollisuuden. Voi työskennellä valitsemiensa asioiden parissa.

Minulla on vahva tarve ilmaista itseäni. Luoda uutta ja tuoda itseäni esille teosteni kautta. Voisi pohtia, mistä tämä taiteilijuus minussa lähti. Oliko se minun vapaa valintani vai oliko se jotenkin ennalta määritelty kohdallani? Onko tämä nyt vain minulle sopiva polku, jota eteenpäin olisi suotavaa lähteä? Miksi en valinnut alaa, josta saisi oikeasti rahaa ja joka työllistäisi varmemmin? Ehkä valitsin taiteen tekemisen yksinkertaisesti siksi, koska minulla oli mahdollisuus siihen. Minulla oli hyvät lähtökohdat tulla taiteilijaksi osaamisen, motivaation ja tahtotilan takia. Ei suoraa puutetta mistään elintärkeästä. Ehkä koen ympäristöni sen verran herkästi, että kokemukseni muovautuvat melkein automaattisesti taideteoksen muotoon. Ehkä tämä vain on minulle sopiva tapa kokea maailmaa.

Tärkeä asia, joka mahdollistaa taiteilijuuteni, on vaatimattomuuteni rahan suhteen. Jos tähän leikkiin haluaa ryhtyä, ei kannata olettaa kovin hyvää toimeentuloa. Toki sitä kohti kannattaa pyrkiä, mutta asioita pitää pystyä arvottamaan. Haluaako uuden auton, hienon ison talon, uusia tavaroita tai palveluja, joihin menee paljon rahaa. Niitä varten pitää ottaa lainaa, jota varten on pakko käydä töissä tienäämassa. Vai voisiko tulla toimeen vähemmällä, jolloin ei ole pakkoa tienata suuria summia vain selvitäkseen laskuistaan ja elämisestään? Jos pitää menonsa melko pienenä, ei tulojenkaan tarvitse kovin ihmeellisiä olla. Vähemmälläkin pärjää ja voi elää oikein hyvää elämää. Pitää vain priorisoida ja elää sen mukaan. Oman elämänsä voi oikeasti järjestää omien arvojensa mukaiseksi. Kaikkea normaalina pidettävää ei tarvitse haluta tai omistaa ja kaiken voi kyseenalaistaa. Mielestäni ihminen ei tarvitse oikeasti kaikkea, mitä meille tyrkytetään ”hyvän elämän” nimissä.

3.2 Taiteilijaidentiteetin muodostuminen

Opiskelu-aika taidekoulussa oli melko helppoa ja huoletonta aikaa. Vaikka tein taidetta ja pidin näyttelyitä, olin kuitenkin vasta opiskelija. En vielä valmis taiteilija, vasta keskeneräinen. Opiskelijan status antoi suuremman vapauden kokeilla, tutkia ja olla tietämätön. Sai vasta harjoitella taiteilijuutta. Ei vielä tarvinnut ajatella valmistumisen

jälkeistä tyhjiötä, jonne moni luovan alan tutkinnon läpikäynyt putoaa. Todellisuutta, jossa työmahdollisuudet ja rahansaanti ovat vain harvojen herkkua ja näkyvyyttä vastaan tehty ilmaistyö melkein pä normi. Moni taiteilijaksi valmistunut päätyy loppujen lopuksi aivan muulle alalle, huomaten että turvallinen ansiotyö on helpompaa kuin pirstaleinen ja epävarma taiteilijan työ. Valmistuneen taiteilijan asema ei byrokratian näkökulmasta ole helppo. Varsinkaan jos ei heti tipu näyttelyitä, apurahoja, tai myyntiä. Mitä lähempänä valmistumista olin, sitä enemmän piti keskittää huomiota taideopiskelijakuplan ulkopuoliseen tosimaailmaan, jossa pitäisi yrittää löytää oma paikkansa taiteilijana ja kokea tekevänsä tärkeää työtä.

Välillä tulee mietittyä vakavasti, onko tässä taiteilijuudessa mitään järkeä. Apuraha- viidakossa taistelu muiden nälkätaiteilijoiden kanssa ei edelleenkään houkuta. Taiteilijan verotuksesta en ymmärrä paljoakaan. Oli tilanne minkäläinen tahansa, taidetta on silti tullut tehtyä enemmän tai vähemmän. Taiteilijastatuksen määrittelykään ei aina ole niin selkeää. Olenko edelleen taiteilija, jos olen työttömänä työnhakijana ja minua yritetään patistaa aivan muihin töihin? Kuinka paljon minun pitää puolustaa oikeuttani taiteilijuuteen ja taiteen tekemiseen? Koen, että TE-toimisto ei oikein ymmärrä taiteilijastatusta.

Tasapainon löytäminen taiteen tekemisen ja muun elämisen suhteen on välillä hankalaa, varsinkin yhteiskunnan silmissä. Mikä tekee oikean taiteilijan yhteiskunnan mielestä? Y-tunnus ja kirjanpitäjä? Apurahakausi? Säännöllinen näyttelytoiminta? Laadukkaat taideteokset? Olenko siinä tapauksessa vain osa-aikataiteilija, jos teen muita töitä satunnaisesti? Ehkä olen kunnan taiteilija vasta sitten, kun elän ainoastaan taiteellani tai yhteiskunnan avustuksella apurahan turvin. Asia, jota taiteilijat varmasti kaipaavat, on taiteilijan aseman selkeyttäminen.

Taiteilijaidentiteettiin vaikuttaa taiteen tekemisen intensiteetti. Työelämän tutkimusartikkelin mukaan taiteilijalle saattaa aiheuttaa jopa häpeää, joutuessaan tunnustamaan tekevänsä ”muita töitä” taiteensa lisäksi. Asia voidaan nähdä epäonnistumisena taiteilijana. Taiteen ulkopuoliset työt saatetaan nähdä välivaiheena uran alussa, kun taiteellisella toiminnalla ei ole vielä saavutettu vakiintuneita tuloja. *”Menestyneestäkin taiteilijasta saatetaan mediassa paljastaa, että nuorena hän joutui tekemään hanttihom-*

mia.” (Piispa, Ansio, Houni & Käpykangas 2015, 151) Artikkelin mukaan taiteilijoiden puheesta löytyy kaksi hallitsevaa diskurssia: elämäntapa- ja työntekijädiskurssi. ”*Elämäntapadiskurssi korostaa taiteilijuuden erikoislaatuisuutta työnä ja rinnastuu siten vanhoihin myyttisiin käsityksiin. Työntekijädiskurssi puolestaan korostaa kurinalaisuutta ja ahkeruutta ja näkee taiteilijuuden ammattina.*” (Piispa, Ansio, Houni & Käpykangas 2015, 152)

Koen, että kertoessani taiteilijuudesta varsinkin vieraammalle henkilölle, minut usein nähdään ”myyttisenä” taiteilijana, joka on vähän ”sellainen,” kuten taiteilijat yleensä stereotyyppien mukaan ovat. Boheemi, huoleton taivaanrannanmaalari, joka ei juuri huomista murehdi. Minut vähänkään enemmän tuntevat tietävät, että tuollainen kuva on hyvin kaukana todellisuudesta. Taiteilijamytti ja stereotyypit elävät vahvana. Itse näen taiteilijan työn kurinalaisuutta, stressinsietokykyä ja vahvoja organisointitaitoja vaativana kovana työnä, jossa pitää jatkuvasti olla ajan hermoilla ja kehittää itseään, jos aikoo pärjätä.

Kuvataiteilijaksi valmistumisen jälkeen oli aika kokeilla siipiään taidekentällä. Kuvataiteilijaseuraan, joten sain sitä kautta tilaisuuksia osallistua ryhmänäyttelyihin ja muihin tapahtumiin. Välillä kipuilin sitä, että pitäisi muuttaa johonkin isompaan kaupunkiin parempien mahdollisuuksien perässä. Pienemmässä kaupungissa asumisessa on kuitenkin omat etunsa, joita ei halua menettää. Täällä ei ole esimerkiksi niin iso kilpailu näyttelypaikoista. Ei minun tarvitse taiteilijana lähteä tavoittelemaan maailman- tai edes maanlaajuista näyttelykiertuetta. Voin myös tyytyä toistaiseksi toimimaan Satakunnasta käsin, tuottaen taidettani satakuntalaisten iloksi (tai harmiksi). Ajatus on lohduttava. Vaikka suuri osa Suomen taiteesta keskittyykin Helsinkiin, kaikkien ei silti tarvitse sinne pyrkiä. Voin tyytyä vähempään ja keskittyä rikastuttamaan pienemmän alueen kulttuurikenttää. Tämän mietittyäni ajatus jopa vahvistaa taiteilijaidentiteettiäni, rajaten pois kalliita ja turhauttavia kilpailutilanteita suurista näyttelypaikoista. Tätäkään ajatusta ei tarvitse silti kiveen hakata, vaan antaa tilanteiden elää omalla painollaan. Voi katsoa rauhassa, minne tämä polku taiteilijana minua tulee johdattamaan.

Näyttelyiden pitäminen voi olla taiteilijalle melko riskialtista puuhaa, varsinkin, jos ei ole aktiivista työskentelyapurahaa alla. Pahimmissa tapauksissa taiteilija jää näyttelyn

pitämisestä taloudellisesti miinukselle. Taiteilija maksaa näyttelypaikasta keskimäärin 500 euroa, johon päälle kuljetukset, mainostukset, avajaistarjoilut ja muu vaiva. Riippuen näyttelypaikan sijainnista, yleisön saaminen näyttelyyn vaihtelee suuresti ja voi olla melko epävarmaa. Taiteilijan ammatti taitaa olla yksi niistä harvoista ammateista, jossa kaikille muille taiteilijan kanssa yhteistyötä tekeville maksetaan palkkaa, paitsi taiteilijalle. Taiteilijan on siis syytä miettiä toimeentulonsa kestäväällä tavalla, joka usein tarkoittaa toimeentulon järjestämistä taiteellisen työn ulkopuolelta.

Taiteilijalle käteen jäävä osuus näyttelystä, josta hän ei saa myytyä yhtään teosta, voi olla ainoastaan pieni pala näkyvyyttä ja merkintä CV:ssä. Yksi CV-merkintä vain tulee melko kalliiksi tällä tavalla. Toki siitä saattaa olla hyötyä apurahahakujen aikaan. Olen omalla kohdallani pohtinut asiaa niin, että jätän kalliimmat galleriapaikkahakemukset hamaan tulevaisuuteen. Hetkiin, jolloin (jos onnistaa) minulla on tukenani apuraha. Silloin tällöin voin hakea keskihintaisia näyttelyitä ja panostaa niihin, mutta ensisijaisesti haluan pyrkiä halpoihin, tai ilmaisiin näyttelypaikkoihin. Olen melko säästeliäs ja tarkka rahojeni suhteen, joten en ala tehdä taidetta tappiollisesti. Pyrin tekemään taidettani niin, että se on minulle itselleni mieluisaa ja kannattavaa. Mieluisana taiteen tekemiseni pidän niin, että saan pitää itselläni vapauden päättää taiteellisesta tuotantostani. En tee taidetta kaupallisuus ja myynti edellä. Toki silloin tällöin voin tehdä tilaustöitä, mutta varsinainen taiteellinen työskentelyni tapahtuu omilla ehdoillani omista lähtökohdistani.

Minua kiinnostaa perehtyä taiteilijan urallani taiteen hyvinvointivaikutuksiin. Taiteilijan työkentän muutenkin laajentuessa, voisin nähdä itseni vetämässä eri ympyröissä ja yhteisöissä esimerkiksi matalan kynnyksen taidehyvinvointipajaa, tai muuta taide-ryhmää. Vaihtoehtoisesti voisin olla taiteilija/tutkija, joka perehtyy taiteen vaikutuksiin ja sitä kautta pyrkii lisäämään hyvinvointia ympärilleen. On monia tapoja olla taiteilija ja haluan suosia sellaisia, jotka eivät kuormita ympäristöä. Taiteen opettaminen voisi olla yksi vaihtoehto oman taiteellisen tekemisen rinnalle. Lapsena haaveilin kuvataideopettajan ammatista ja pian sekin voi olla mahdollista. Olen mennyt kuin huomaamatta sitä kohti. Pitäisi vain hankkia vielä pedagoginen pätevyys.

Olin Porin yhteisöotalolla työkokeilussa huhti-toukokuussa 2019. Tehtäväni oli luoda taiteen avulla yhteisöllisyyttä asiakkaille ja muille talon toimijoille. Erityisen hyvin

minulle jäi mieleen pikamuotokuvapaja, jonka suunnittelin ja toteutin. Kerran viikossa piirsin paikalle sattuneista ihmisistä lyijykynällä 10 minuutin muotokuvia, samalla jutustellen niitä näitä. Asiakkaat pitivät tästä konseptista, sillä muotokuva oli ilmainen ja samalla sai jutella ja tulla kohdatuksi. Siinä konkretisoitui mielestäni hyvin mitä kaikkea taiteen avulla voi saada aikaan. Tällaisessa toiminnassa taiteilija on hyvä apu toteuttamaan projektia, sillä taiteilija usein on lahjakas piirtäjä. Olen melko itsevarma muotokuvien tekijä, sillä olen piirtänyt samantyyllisiä pikamuotokuvia monessa muusakin tapahtumassa ja koen osaavani jäljentää nopeasti ja laadukkaasti näkemääni. Kehtasin siis tarjota tuotoksiani asiakkaille hyvillä mielin. Luultavasti tällä tempauksella toin ainakin pienen piristysruiskeen monen ihmisen elämään. Samalla tuli paljon myös juteltua taiteesta muotokuvassa kävijöiden kanssa.

3.3 Taiteen merkitys omaan hyvinvointiini

Taide on merkinnyt minulle monia asioita. Pakoa todellisuudesta, hyväksynnän hakemista, luontevaksi koettua itsensä ilmaisua, itsensä kehittämistä, sekä puhdasta intohimoa tehdä ja kokea taidetta. Voisin katsella hienoja ja mielenkiintoisia kuvia melkein loputtomasti ja uppoutua kuvalliseen maailmaan tarkastelemaan sen antia. Jos pitäisi menettää jokin aisti, menettäisin mieluummin kuulo- tai puheaistini kuin näköaistini. Haluan nähdä maailman. Pienenä haaveilin näkymättömyydestä, jotta voisin vain olla tilassa tarkkailemassa, ilman että minua huomioitiin. En halunnut olla osa maailmaa, halusin tarkkailla sitä sivusta.

”Taide on keino purkaa omat syvät kipeydet, angstit ja muut tuntemukset. Taiteen keinoin etsitään suuntaa ja selvitetään elämää ja omaa suhdetta tähän kaikkeen.” (Hanula 2018, 2)

En ole ikinä ollut kovin hyvä ilmaisemaan tunteitani, joten taiteen tekeminen on minulle keino purkaa ja käsitellä tunteita, sillä maalausprosessi on melko intensiivinen ajattelultaan. Päässä risteilee lukemattomia pohdintoja, joista osa pääsee näkyviin kuvalliseen muotoon ja osa jää elämään taustalle, pompatakseen myöhempään teokseen esiin. En kovin usein jaa ongelmiani tai ajatuksiani muille, joten käsittelen niitä taiteen keinoin. Haluan jättää itsestäni jäljen maailmaan.

Taide tuo minulle merkityksellisyyttä elämään ja saa ajattelemaan, että teen jotain tärkeää ja hyödyllistä. Varsinkin luovaan flow-tilaan pääseminen taiteen tekemisen keinoin saa hetkeksi unohtamaan muut huolet ja murheet. Flow-tila tarkoittaa intensiivistä keskittymistä johonkin asiaan niin, että tekeminen ikään kuin imaisee mukanaan ja ajantaju katoaa. (Csikszentmihalyi 1990, 1) Taide pakottaa keskittymään käsillä olevaan hetkeen ja tekeillä olevaan teokseen, johon voi purkaa mielessä liikkuvia asioita. Voi heittäytyä leikkimään, tutkimaan ja luomaan uutta. Tunne on mahtava, kun huomaa saaneensa aikaan valmiin, onnistuneen teoksen. Tulee ylpeä olo. Minä tein tuon! Tuo on minun kätteni jälkeä ja voin ylpeänä esitellä sen muulle maailmalle. Ensiesitely myös aina jännittää. Mitähän muut siitä ajattelevat ja hyväksytäänköhän se? Toivottavasti muut eivät kiusaa paljoakaan. On kuin lähettäisi oman lapsensa ensimmäistä päivää kouluun arvostelevan katseen alle. Pitää vain toivoa tehneensä tarpeeksi hyvää työtä.

Taiteen tekeminen voi torjua tylsyyttä. Kun tekee taidetta ja uppoutuu tekemiseensä, aika kiittää huomaamatta eteenpäin. Taiteen parissa vietetty aika voi olla myös uuden oppimista ja itsensä kehittämistä. Elämässä pitää löytää ja asettaa itselleen tavoitteita. On hyvä pyrkiä kehittymään ja löytämään asioita, joihin voi suhtautua intohimolla. Kun on utelias ja löytää mielenkiinnonkohteita, ei kovin helposti elämä käy tylsäksi tai tunnu tyhjältä. Voi sanoa olevansa onnekas, jos on pystynyt tekemään mielenkiinnonkohteestaan ammatin. Aina sekään ei silti toimi. Intohimo tekemiseen voi säilyä paremmin, jos tekemiseen ei sisälly tulosvaatimuksia.

Jos olisin kiinnostunut esimerkiksi finanssialasta ja sijoittamisesta, olisinkohan tällä hetkellä varakas ja vapaa tekemään taloudellisesti mitä haluan? Voisi se olla mahdollista, jos aiheeseen olisi perehtynyt tarpeeksi ja elänyt jatkuvasti sen mukaan. Elämässä täytyy tehdä jatkuvasti valintoja, jotka vievät joko tavoitteita kohti tai niistä pois päin. Uskon, että jos vain tarpeeksi johonkin asiaan uskoo ja panostaa, niin yleensä syntyy ainakin jonkinlaisia tuloksia. Niin pitkälle en mene, että sanoisin: ”uskomalla itseesi kaikki unelmasi toteutuvat.” Sillä valitettavasti se ei ole totta. Välillä unelmia pitää tarkistaa ja joistain unelmista pitää jopa luopua. Välillä on hyvä myös pyrkiä säätämään tavoitteitaan, jos unelmien tavoittelu alkaa tuntua uuvuttavalta. Elämä on jatkuva prosessi, joka ei tule valmiiksi ja unelmat ja päämäärät voivat muuttua matkan varrella.

Se, mikä joskus on tuntunut tärkeältä, ei välttämättä aina tule sitä olemaan. Arvot ja käsitykset voivat elämässä muuttua.

Tärkeitä arvoja, joita omassa elämässäni pyrin noudattamaan, ovat kohtuus ja vähään tyytyminen. Nykyajan kulutuskeskeisyys ja ympäristön tuhoutuminen sen seurauksena ovat asioita, johon haluan kiinnittää huomiota. Ihmisten pitäisi enenevässä määrin pyrkiä tässä maailmantilanteessa elämään ekologisemmin. Talous ei voi jatkuvasti kasvaa ympäristön resurssien ollessa rajallisia. Pitäisi löytää kestävämpi ja tuhoa tuottamaton järjestelmä. Itse pyrin irtautumaan turhan krääsän ostamisesta mahdollisuuksieni mukaan, sekä kulkemaan elämässäni ekologisempaan ja minimalistisempaan suuntaan. Vaalimaan muita kuin kulutuskeskeisiä arvoja.

Taloukasvun ei pitäisi olla itseisarvo ja koko järjestelmä olisi syytä miettiä jollain tapaa uusiksi, sillä työtä ei tälläkään hetkellä riitä läheskään kaikille. Työn tehostuessa tilanne ei ainakaan tästä parane, joten koko työnteon malli voisi kaivata uudistamista. Valmiita vastauksia minulla ei ole. Työn, rahan haalimisen ja sen kulutuksen sijaan elämästä pitäisi löytyä muutakin. Voisimme pyrkiä tyytymään hieman hitaampaan elämään, jossa olisi aikaa taiteelle, levolle, muiden huomioimiselle ja vapaalle leikille. Itse koen hyvinvointini lisääntyneen merkittävästi päästettyäni luovuuteni vapaaksi, valjastaen sen taiteelliseen työskentelyyn.

Taloukasvun sijaan maailma kaipaisi enemmän huolenpitoa, yhteisöllisyyttä, ihmisarvoisen elämän takaamista kaikille, sekä köyhimmistä ja heikompiosaisista huolehtimista. Ei ole oikein, että varallisuus keräytyy entistä pienemmälle osalle ihmisiä samalla kun köyhimmät ihmiset jatkavat köyhtymistään. Maailmassa olevalla rahalla voisi kyllä ruokkia ja parantaa monen ihmisen asemaa, mutta niin ei haluta tehdä. Maailmassa alkaa olla liikaa kaikkea. Ihmisiä, tavaraa, kulutusta, ahneutta, valtataisteluita, sotia. Maailman kannattaisi hieman rauhoittua.

Teenkin siis maailmalle ehdotuksen. Olkoon ehdotus lapsellinen ja naiivi ja asioista mitään tietämätön, mutta varmasti siitä löytyy joitain kohtia, jotka voivat olla sumplimisella ja luovalla ajattelulla mahdollisia toteuttaa.

3.3.1 Ehdotuksia maailmalle

Parahin maailma

Pidän sinusta ja sinuun on mukava kuulua. Tosin jotkut asiat sinussa kaipaavat mielestäni parannusta. Voisitko kenties olla ystävällinen ja pohtia seuraavia asioita mahdollisimman pikaisella aikataululla asukkaidesi hyvinvoinnin vuoksi?

Ilmastonmuutokselle kannattaisi oikeasti jo alkaa tehdä jotain. Aina löytyy tekosyitä, joiden varjolla juuri nyt ei voi tehdä mitään, sillä totta kai se maksaa. Raha edellä ei pidä mennä. Raha on ihmisten luoma keksintö. Pelastetaan planeetta ennen rahaa niin, että ihmiset voivat jatkossakin asua ja elää siellä.

Ihmisistä puheen ollen, niitä alkaa olla jo vähän liikaa. Älä käsitä väärin, pidän ihmisistä enkä toivo heidän kuolemaansa. Hallitsemattomaan väestönkasvuun voisi silti pyrkiä vaikuttamaan niin, että planeetta olisi jatkossakin elinkelpoinen. Pitäisi pyrkiä siihen, että kaikki lapset syntyvät toivottuina ja haluttuina. Tätä voisi tukea niin, että tyttöjä ja naisia koulutettaisiin enemmän ja heille tarjottaisiin enemmän oikeuksia ja valmiuksia päättää omasta kehostaan ja elämästään. Sen sijaan, että pyritäisiin hinnalla millä hyvänsä suojelemaan syntymättömien oikeutta elämään, tulisi pitää enemmän huolta jo syntyneiden ihmisten oikeudesta hyvään ja ihmisarvoiseen elämään.

Ihmisiä tulisi kohdella hyvin pienestä pitäen, eikä pyrkiä altistamaan heitä pahoinvointia lisääville ideologioille, joiden näkökannat ovat tarpeettoman kapeita. Jokaisella tulisi olla oikeus vapaaseen ajatteluun ja mahdollisimman laajaan tietoon, joiden pohjalta voi itse päättää oman tapansa elää.

Maailmassa alkaa olla myös liikaa tavaraa ja krääsää, jota ilman tulisimme varmasti toimeen. Totta kai pitää huolehtia, että kaikilla olisi tarvittava määrä tarvikkeita elämisen kannalta, mutta kun ongelma alkaa monissa maissa pikemminkin olla se, että monilla on liikaa kaikkea ja silti he haluavat lisää. Tavarantoimintaa voisi hieman hillitä ja tehdä tavarat kestävämmiksi niin, ettei jatkuvasti tarvitse olla hankkimassa uutta.

Väkivalta on myös ikävä asia, johon voisi kiinnittää enemmän huomiota. Väkivallan avulla ei yleensä synny mitään hyvää. Onko kaikki sodat nyt oikeasti niin tarpeellisia? Voisiko jotenkin yrittää tulla toimeen vähemmällä sotimisella ja henkselien paukuttamisella? Voisitko maailma kenties olla niin ystävällinen ja pyrkiä puhaltamaan enemmän niin sanotusti yhteen hiileen, kuin jakautua omiin poteroihinsa huutamaan ideologiaansa, jossa ei muiden näkemyksille ole tilaa?

Tässä nyt olisi joitain kehitysehdotuksia. Saa toteuttaa.

4 TAITEELLINEN PROSESSI

Tarkoitukseni on avata taiteellista prosessiani tutkimusmielessä, jotta voisin oppia itsestäni ja taiteen tekemisestäni jotain uutta. Saada uusia oivalluksia ja viedä sitä kautta taiteen tekemistäni, taiteilijuuttani ja sen sisältöjä eteenpäin. Aion tehdä sarjan maalauksia, joiden syntyprosessia ja tausta-ajatuksia tutkin ja tarkastelen. Raportoin ajatuksiani prosessin alusta sen loppuun asti ja teen huomioita itsestäni ja teoksistani matkan varrella. Pyrin olemaan rehellinen ja läpikäymään kaikenlaisia ajatuksia, joita mieleeni nousee prosessin tiimoilta. Avaan taiteellista työskentelyäni myös käytännön tasolla askel askeleelta yhtenä esimerkkinä siitä, miten joku tekee taidetta ja työskentelee.

Taiteellinen prosessi on jatkumo, jolla ei ole selkeää alkua tai loppua. Prosessi ei ala siitä, kun ottaa maalaustarvikkeet käteensä ja alkaa maalata, vaan on jatkuvasti enemmän tai vähemmän läsnä. Taiteilijan prosessiin vaikuttavat elämässä koetut asiat ja muistijäljet, joita niistä kokemuksista syntyy. Kaikille kokemilleen tunteille ei välttämättä ole kovin helppoa löytää sanoja, joten taiteellinen prosessi voi olla tukena asioiden käsittelyssä.

Olen huomannut, että mieli pyrkii palaamaan toistuvasti samojen aiheiden ja teemojen pariin taiteen tekemisessä. Välillä voi olla hyödyllistä pohtia, mistä tämä johtuu. Ken-

ties kyseessä on tarve löytää vastauksia mielen kiemuroihin tai tarve tehdä jonkinlainen kannanotto. Mieli ei ole saanut käsiteltyä jotain asiaa aivan loppuun asti. Kenties kyseessä on mielen yritys löytää pieni pala totuutta taiteen keinoin. Muistojen varastoista voi löytää aarteita taiteellisen prosessin tueksi, ja näin luoda uusia ajatuksia teosten muodossa. Tuoda näkyviin mielen maisemia. Välillä pitää sukeltaa syvälle omaan mieleen ammentaakseen lähdemateriaalia taiteeseen. Taiteen keinoin voi kertoa omista ajatuksistaan ja kokemuksistaan metaforan ja abstraktion keinoin. Niin, ettei kuitenkaan anna valmiita vastauksia.

Taiteelliseen prosessiin pitää uskaltaa heittäytyä, jotta se voisi kukoistaa ja viedä mennessään soljuvaan flow-tilaan. Taiteellisen prosessin käyttöön voi valjastaa menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden. Sallia mieleen nousta ajatuksia ja tunteita, joita lähtee työstämään pusertaen niitä muotoon, joka voi synnyttää taideteoksen. Prosessi on hyvä keino kohdata itsensä sellaisenaan, jos siihen antaa mahdollisuuden.

Taiteellinen prosessi voi käynnistyä milloin ja missä tahansa. Pitkin päivää mieleen voi kerääntyä materiaalia, kuvia ja ajatuskulkuja. Kun niitä tarpeeksi patoaa päähänsä, tulee tarve hyödyntää ja tehdä niille jotain. Saattaa ne maailmaan. Juuri tämän alustus-työn takia voi tuntua, että taiteellinen prosessi käynnistyy ja syntyy kuin itsestään. Näkyvän prosessin lisäksi taiteilija on tehnyt paljon näkymätöntä työtä, jolloin ei tarvitse kuin olla fyysisen työn toteuttaja. Ohjeet on jo annettu, prosessia suunniteltu, pitää vain koota materiaalit ymmärrettävään muotoon. Aina ei prosessi silti ole näin helppo ja vaivaton. Jotkut teokset syntyvät kuin itsestään, mutta joidenkin teosten kohdalla prosessi on haastavampi. Prosessin varrella pitää tehdä lukuisia valintoja ja jos valitsee ”väärin,” prosessi voi jumiutua.

Voi huomata olevansa täysin jumissa teoksen kanssa. Ei tunnu olevan mitään ulospääsyä tai keinoa mennä eteenpäin. Välillä voi tehdä mieli mennä siitä mistä aita on matalin. Unohtaa kunnianhimoiset suunnitelmat ja vain tehdä jotain siihen suuntaan tai täysin eri tavalla. Sekään ei välttämättä aina ole huono ratkaisu, siitä voi syntyä jotain uutta ja yllättävää. Aina ei kannata yrittää mennä omien vakiintuneiden manee-riensa mukaan. Jos ja kun prosessi jumiutuu, on hyvä pitää taukoa antaen teoksen muhia rauhassa, sillä usein ratkaisut löytyvät silloin kun on ehtinyt hieman jo etäännyä

teoksesta. Pystyy kohtaamaan teoksen etäämmältä hieman rationaalisemmin ja objektiivisemmin.

4.1 Muutama sana taiteestani

Taiteessa minua kiehtoo tekemisen vapaus. Voin luoda tyhjästä minkälaisia kuvia tahansa vain mielikuvituksen ja taidon ollessa rajana. Ajatus on kiehtova. Olen taiteessani pitkän prosessin myötä siirtynyt esittävän taiteen tekemisestä enemmän abstraktimpaan ilmaisuun. En enää koe, että pelkkä todellisuuden jäljentäminen taiteen avulla riittäisi minulle. Haluan luoda uusia pintoja, väriyhdistelmiä ja taiteellisia kokeiluja maalaustaiteen saralla. Viime aikoina minua on maalauksissa kiehtonut viivallisuus ja rento, abstraktihko maalaustyyli. Minulla oli pitkään vaihe, jolloin halusin kuvata ihmisiä. Olen aina tykännyt ihmisten piirtämisestä ja tutkimisesta ja se on näkynyt vahvasti taiteessani.

Ihmisten kuvaaminen taiteessa on kuitenkin alkanut kyllästyttää minua. Olen siirtynyt kuvaamaan dystopiamaisia uhkakuvia maailman tilan ongelmista. Kuvaan edelleen ihmishahmojakin, mutta niistä on tullut epämääräisempiä, vaikeammin tulkittavia. Haluan tutkia enemmän muotoja, värejä ja tapoja rikkoa normeja. Hyvässä taideteoksessa on jotain maagista ja tyydyttävää. Saan taideteoksista paljon mielihyvää niitä katsolessani. Haluan yrittää kuvittaa ajatuksiani maalauksen keinoin. Saada ajatuksistani kiinni paremmin ja siirtää niitä näkyvään, ei-sanalliseen muotoon. Epämääräisempään ja avoimempaan. En halua selitellä taidettani liikaa. En halua vastaanottajan kokevan, että hänelle on annettu teoksesta valmiiksi pureskeltu malli, jossa ei ole enää tilaa omille tulkinnoille. Vaikka taiteilijan tausta-ajatus olisi kuinka ylevä ja hieno tahansa, itse haluan jättää tulkinnanvaraa ja tilaa katsojan omille kokemuksille ja näkemyksille. Taideteoksen tulisi pärjätä omillaan.

Minua ahdistaa valtavat tavaramäärät, joita maailma tuputtaa ihmisiä kuluttamaan ja tarvitsemaan. Ihmiset tarvitsevat vähemmän, mitä luulevat tarvitsevansa. Valtava kulutuskapitalistinen markkinakoneisto luo ihmisille tarpeita tehokkaasti. Ympäristön suojeleminen turhalta tuotannolta ja liialta muovilta on asia, johon haluan laittaa oman

(muovittoman) korteni kekoon. Taiteessani pyrin toteuttamaan asian niin, etten hankisi uusia materiaaleja taidettani varten. Maalin osalta se on kuitenkin vielä hieman ongelmallista. Pyrin tekemään taidetta vain omaan tarpeeseeni, en niinkään kaupallisten intressien mukaan. En halua jättää jälkeeni valtavia teosmääriä, joten pyrin kiertämään ja uusiokäyttämään töitani. Pyrin säätelemään taideteosteni määrää, ettei niitä kertyisi tarpeettoman paljon. Haluan mennä kohti minimalistisempaa ajatusmaailmaa. Ajatella, että vähemmän on enemmän.

Tunne on nautinnollinen, kun saa maalin tottelemaan kankaalla ja järjestäytymään niin, että se näyttää hyvältä ja luo jotain uutta, jota ei ennen ole ollut olemassa. Taiteessa voi tehdä variaatioita loputtomasti. Sitä voi uusintaa aina vain uudestaan ja uudestaan. Omat taideteokseni tuottavat minulle edelleen päivittäin iloa seinällä roikkussaan, kun kävelen niiden ohi asunnossani ja saatan jäädä ihastelemaan pintarakennelmaa. Haluan tehdä ajatuksia sisältäviä, itseäni miellyttäviä teoksia, mahdollisuuksien mukaan kierrätysmateriaalia hyödyntäen.

4.2 Ajatuksia prosessin varrelta

Jokin minussa herättää tarpeen suorittaa taiteellinen prosessi, jonka lopputulos on taideteos. Onko se näyttämisenhalu ja huomion haku? Onko maalausten tekeminen loppujen lopuksi muuta kuin toivetta tulla nähdyksi ja saada kehuja tekemisistään? Näyttää kaikille, mihin on käyttänyt aikaansa ja toivoa, että ihmiset pitäisivät tuotoksista.

Voisin pohtia, miksi haluan taiteellani tuottaa maailmaan lisää materiaalia, vaikka maailma ei sitä ehkä kaipaa. Onko minulla siihen oikeus? Ehkä tämä on minun keinoni selviytyä maailman tyrskyistä melko selväjärkisenä. Ehkä kokisin eläväni vain puolittain, jos en saisi toteuttaa tätä omituista tarvetta läiskii muovista tehtyä maaliainesta puusta rakennetulle kangaspohjalle. Ehkei tässä ole mitään järkeä. Onko tämä vain yksi hyväksyty olemisen tapa, jota toteutan aina uudelleen ja uudelleen, jotta saisin rahaa perheeni ruokkimiseen? Tosin tunnetusti taiteilijan perhe ei kovin laveaa leipää pääse nauttimaan.

Jokin minussa sysää liikkeen alkuun. Jos oikein saivarrellaan, niin juuri tämän taiteellisen prosessin sysäsi liikkeelle se fakta, että tämän prosessin avulla saan itselleni uuden tutkinnon. Uuden hienon tittelin. Se ei tietenkään ole ainoa syy tehdä taidetta. Tekisin sitä muutenkin, mutta tuoko tutkinnon suorittamisen vaatimus juuri tähän prosessiin jotain erityislaatuista? Pelkään varmasti enemmän epäonnistumista ja virheitä, sillä tämän prosessin epäonnistumisella on suurempia seurauksia kuin muissa. Paineita saattaa siis olla enemmän. Pitäisi pyrkiä unohtamaan teosten teon ajaksi tutkinnon vaatimus, tehden taidetta samalla tavalla kuin aina ja sitten vain päättää, että tämä taideteos on minun taiteellisen prosessin tuotokseni.

Siitä pääsenkin seuraavaan mietteeseen, jota olen pohtinut. Millaisia odotuksia luon itse taiteelliselle tuotokselleni ja ovatko ne suurempia vai pienempiä kuin vaaditut laadukriteerit tämän taiteellisen prosessin osalta? Mikä on tarpeeksi laadukas taideteos, johon minä itse ja taideteoksen arvioijat voivat olla tyytyväisiä? Pitäisi osata tehdä tutkinnon arvoinen taiteellinen tuotos. Laadukkaassa taideteoksessa pitää olla mielestäni ideaa taustalla ja siihen pitää olla käytetty aikaa ja vaivaa. En voi siis tätä varten vain sutaista jotain sinnepäin, vaikka hyvin selitettynä sekin luultavasti menisi taiteesta. Nykyaikana taiteellisen tuotoksen kriteerit kun ovat melko laveat. En halua kuitenkaan päästää itseäni liian helpolla.

Välillä taiteellinen prosessi voi olla myös melko turhauttava. Mielessä on jonkinlainen visio, mutta taideteos ei tottele. Taideteos pyrkii menemään omia polkujaan ja alkaa mennä väärään suuntaan. Joskus taideteokset epäonnistuvat ja sekin pitää vain hyväksyä osaksi prosessia. Siinä ainakin oppii, mikä ei toimi. Välillä taideteos voi onnistua juuri tuon yllätysmomentin takia. Olen tehnyt onnistuneita taideteoksia ainakin melkein sattumalta.

Joskus ajattelin abstraktin teoksen tekemisen olevan erityisen helppoa. Siihen nyt pystyy kuka tahansa. Mitä enemmän niitä on tehnyt ja katsellut, sen selvemmäksi on käynyt, että hyvää abstraktia teosta ei noin vain sutaistakaan. Se on jopa yllättävän vaikeaa. Myös ajattelullisesti. Mitä lähteä hakemaan tehdessään abstraktia teosta? Keskittyykö silloin enemmän käsillä olevaan, pintaan, väriin ja muotoon, vai voiko aiheita pohtia samaan tapaan kuin niitä pohtii jotain konkreettista, esittävää kuvaa tehdessään?

Abstraktissa maalauksessa ajatuksetkin saattavat olla hieman abstraktimpia ja aihe vaikeammin tulkittavissa. Abstraktia teosta tehdessä miettii eri tavalla, miten teos viestii katsojilleen ja saa teoksen viestin välitettyä parhaiten. Teoksen värimaailma, tunnelma ja rakenne voivat kertoa paljon. Nimi voi myös johdatella johonkin tiettyyn suuntaan. Abstrakti teos voi jättää katsojalle enemmän tulkinnanvaraa ja avoimia kysymyksiä kuin esittävä maalaus.

Taide itsessään voi olla melko abstrakti käsite sen laajuuden vuoksi. Taide usein karkaa määrittelyiltä. Taidetta voi olla melkein mikä tahansa, mikä on päätetty laittaa esille taiteen nimissä ja saa myös vastaanottajan. Taide myös sisältää usein jonkin suoran tai epäsuoran viestin. Laadukkaan taideteoksen tekemiseen tarvitaan myös jonkinasteista tietoa, taitoa ja tekniikan, sekä materiaalin tuntemusta. Pitää tietää mitä tekee, jottei teoksesta tulisi tylsä tai jo moneen kertaan tehty ja nähty. Tarvitaan jotain uutta ja tuoretta näkökulmaa asioihin. En halua tehdä mitäänsanomatonta taidetta, enkä myöskään alleviivata mitään tiettyä agenda liikaa.

4.3 Ajatuksista tekoihin

Teen isohkoja sekatekniikkamaalauksia. Aion saada aikaiseksi viisi tai kuusi maalausta, jotka ovat aihepiiriltään yhtenäisiä. Teen pohjat itse. Koska suosin kierrätysmateriaaleja, saatan etsiä pohjia myös kirpputoreilta, hyödyntäen vanhoja sisustustauluja. Haluan myös tehdä uusia kokeiluja. Tehdä jotain uutta ja odottamatonta, tai ainakin kokeilla uusia tapoja, materiaaleja ja tekniikoita. Ehkä rikkoa tavallisen tylsää nelliömäistä maalaus pohjaa ja tehdä sen hieman eri tavalla. Haluan hyödyntää paperia ja roskaa ja muuta litteää materiaalia maalaus pinnan rakenteen luomiseksi.

Minulle on myönnetty näyttelyaika Vantaan taiteilijaseuran K-galleriasta Vantaalta kesäkuulle 2021. Aion laittaa tämän prosessin myötä syntyvät maalaukseni sinne esille näyttelyyn. Sitä ennen haen näyttelyaikaa myös P-galleriasta Porista. Kesällä 2020 olisi myös yksi yhteisnäyttely tiedossa Seinäjoella, joten teokset käväisevät myös siellä. Koska haluan pitää ekologisuuden ja ympäristönäkökulman läsnä taiteen tekemisessäni, voisin kierrättää jonkin vanhan työni. Voisin maalata uuden teoksen vanhan päälle tai päivittää sen nykyiseen tyyliini sopivaksi.

4.4 Maalauksista

Minulla on tällä hetkellä itse tehtynä neljä maalaus pohjaa, joita aion hyödyntää. Lisää rakentuu tarpeen mukaan. Maalauks kangasta pitäisi ostaa lisää, jos en tähän hätään keksi muuta ratkaisua toimittamaan maalauks kankaan virkaa. Tietenkin voisin käyttää tilaisuutta hyväkseni ja kokeilla muitakin vaihtoehtoja. Yhden pohjista olen jo pohjustanut hieman eri tavalla kuin yleensä. Minulla ei ollut tarpeeksi maalauks kangasta pohjaa tehdessä, joten ajattelin kokeilla jotain erilaista. Leikkasin maalauks kankaan muutama osaan ja pohjustin sen niin, että siihen jäi kaksi kaistaletta, jossa ei ole kangasta. Mietin aluksi, jätänkö aukot tyhjiksi vai täytänkö ne jollain. Sitten sain idean ommella langalla aukot niin, että kangas pysyy suorana reunoilta.

Kokeilin lankaa ja minusta se näytti sopivan siihen. Toiseen aukkokaistaleeseen ompelin mustaa lankaa ja toiseen valkoista. Lanka sopii hyvin maalauksen tyyliin ja tuo mielenkiintoisen efektin siihen. Itse teokseen maalailin aluksi sattumanvaraisesti erilaisia pintoja ja muotoja. Teos alkoi näyttää mielessäni maisemalta. Tein siihen hieman tilan tuntua ja pyrin saamaan langalla yhdistetyt kankaan suikaleet maalauksellisesti yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Maalauksen ylöspäin menevä osuus alkoi näyttää puulta, joten pitäisikö siitä tehdä puu? Tein siihen jonkin verran väriroiskeita ja valutin maaliviivoja. Maalaus alkoi näyttää ilmassa leijuvalta lihanuijalta. Ehkä on aika jättää maalaus hetkeksi hautumaan ja odottelemaan jatkokehitystoimenpiteitä.

Toinen maalaus pohja, jota mietin hyödynnettäväksi sisältää tekemäni maalauksen vuodelta 2017. Maalaus pohja on melko iso. Pidän maalauksesta, mutta en koe, että se edustaa enää tämänhetkistä tyyliäni. Pohdinnassa on, maalaanko yhden tulevasta teokista tämän maalauksen päälle. Tällä tavalla tulisi otettua kierrätysnäkökulma hyvin huomioon. En usko saavani teosta myytyä ja näyttelyyn en sitä enää aio laittaa. Periaatteeni on, etten myöskään halua varastoida itselleni liikaa omia töitä, joita en aio tulevaisuudessa hyödyntää. Voisin säästää materiaalia ja rahaa hyödyntämällä tämän nykyisen maalauks pohjan.

Parin viikon mietinnän jälkeen en ole vielä valmis uhraamaan vanhaa maalausta uuden tieltä. Vanha maalaus on ihan hyvä, muttei enää oikein tyyliäni. Silti luopuminen siitä on yllättäen melko hankalaa, vaikka olenkin periaatteessa valmis siihen. Ehkä eniten

minua jarruttaa viisivuotias tyttäreni, joka pitää kovasti maalauksesta. Aiheutanko hänelle lapsuuden trauman, jos pilaan maalauksen ja uusi teos ei hänen mielestään olekaan yhtä hyvä? Vaikuttaako se lapseni turvallisuudentunteeseen? Kuinka paljon aion ottaa viisivuotiaan mielipidettä huomioon tässä asiassa? Vaikeita ja yllättäviä kysymyksiä nousee prosessien varrella. Ehkä jätän idean vielä hetkeksi hautumaan, valmistellen tytärtäni siihen, että aion tehdä uuden maalauksen vanhan päälle. Mieheni, joka hänkin pitää kovasti tästä vanhasta maalauksesta, on ainakin näennäisesti hyväksynyt perusteluni tuhota tämä vanha työ uuden tieltä ympäristönäkökulman ja hyvän tarkoituksen vuoksi.

Myös kolmatta maalaus pohjaa aion lähteä rakentamaan eri tavalla kuin yleensä. Olen pidemmän aikaa miettinyt, mistä kaikesta voisi rakentaa maalaus pohjan. Tähän pohjaan ajattelin kokeilla materiaaliksi tavallista lakanaa. Lakana on itsessään melko ohutta, joten jos sitä vahvistaisi jotenkin, saisikohan siitä kelvollisen maalaus pohjan? Taitoin lakanan kahteen osaan ja pingotin sen kiilapuulle. Pohjustin pohjan vesiliima-seoksella. Tässä vaiheessa mieleen iski epäily, sillä lakana kostuessaan löystyi niin paljon, että ajattelin ettei tämä toimi.

Kuitenkin kuivuessaan lakana palautui kireäksi ja pohja oli taas pingottunut. Laitoin lakanaan ensimmäisen, toisen ja kolmannen maalikerroksen ja annoin lakanan kuivua. Vaikuttaa hyvältä mutta sen verran hauraalta, että lakanaa pitää vahvistaa, ettei se mene pilalle pienimmistäkin kolhuista. Minulla on melko paljon ylimääräisiä opiske-luajoilta peräisin olevia puupiirrosvedoskokeiluja, jotka eivät ole aivan valmiita teok-sia. Päätin liimata pohjan pintaan pari sellaista ja laittaa taas maalikerroksia päälle. Pohja tuntui napakoituvan hieman.

Nyt kun pohjakankaassa on maalikerroksia ja puupiirrosvedospapereita, se näyttää ja tuntuu aivan tavalliselta maalaus pohjalta. Kuinkahan kestävä tällä tavalla rakennettu maalaus pohja on? Uskoisin sen olevan melko kestävä. Aloin maalata lakanapohjaa huhtikuisena iltapäivänä. Aurinko paistoi ja kevään tuntua oli jo ilmassa. Pohja ensin mustaksi, sitten valkoiseksi, sitten hieman punaista väriä joukkoon. Käytin myös maa-lauskäyttöön tarkoitettuja silikonitippoja sekä pouring mediumia luodakseni mielen-kiintoisia pintarakennelmia pohjaan. Olen aiemmin maalaillut naamoja ihan muuten

vain paperille, joten tähän työhön aion niitä hyödyntää. Aihe valikoitui osittain siis jos sen perusteella. Hahmo/hahmoja teokseen tulee. Liimasin teokseen kaksi naamaa.

Mitä teoksen naamat symboloivat ja miksi asettelin ne juuri niin kuin asettelin? Nyt kun katson naama-asetelmaa, huomaan että siinä voisi olla äiti ja lapsi. Lähdenkö vahvistamaan teoksessa tätä mielikuvaa vai pyrinkö nimenomaan viemään huomiota tuosta vaikutelmasta pois? Pohdin ajatuksia, joita minulla on tästä työstä herännyt. Pidän teoksen rennosti maalausjäljestä. Toinen hahmo on kalju ja teoksen pohjassa on paljon pinkkiä, joten väkisin mieleeni tulevat naiseus ja rintasyöpä. Äitiys näkyy myös teoksessa tällä hetkellä olevan vahvasti läsnä. Otanko siis suosiolla tähän teokseen teemaksi naiseuden?

Annoin maalauksen levähtää muutaman päivän, kunnes taas palasin työstämään sitä. Olen tehnyt viime aikoina kuvia selviytymistaistelusta, köyhyydestä ja pärjäämisestä. Dystopiamaisia kuvia maailmasta, jonka vointi huononee, ellemme muuta suuntaamme kestävämpään ja ekologisempaan muotoon. Haluan jatkaa samalla teemalla, sillä se kiinnostaa ja puhuttelee minua. Lisäsin teokseen maalia ja hieman sotkuisuutta, sekä kuvan tyypeille sadetakit. En halunnut jättää maalauksen äitityyppiä kaljuksi, vaan lisäsin hänelle hupun päähän. Voi siinä olla äiti ja lapsi, mutta en aio sitä sen enempää korostaa. Teoksen hahmot näyttävät surevilta. Ehkä he ovat menettäneet jonkun läheisensä. Lisäsin maalaukseen hieman rentoa roisketta, valumia ja väriä. Jätin maalauksen kuivumaan.

En ollut aivan tyytyväinen tämän maalauksen äitityypin naamaan, joten parantelin sitä hieman. Myös silmät vaikuttivat hieman jotenkin liian tuijottavilta, joten peitin ne maalilla. Teoksen tunnelma muuttui täysin. Nyt teos on jollain tapaa uhkaavampi. Enää äitihahmo ei vaikuta niin suojelevalta toista hahmoa kohtaan kuin aiemmin, vaan hänkin vaikuttaa olevan melko hukassa. Lisäsin pinkkiä taustalle ja jätin teoksen hetkeksi hautumaan. Nyt pitäisi päättää mihin suuntaan maalausta lähden seuraavaksi viemään. Lisääkö yksityiskohtia, selkeytänkö taustaa? Nautin teoksen maalaamisesta kovasti ja valuttelin ja roiskin teokseen innokkaasti maalia rennolla otteella vähän sinne ja tänne. Haluan pitää työskentelyn rentona, kokeilla ja korjailla aina tarvittaessa ja prosessin edetessä. Selkeytin ja rauhoitin taustaa lisäämällä pinnan tasaisuutta ja

vaaleutta. Alaosaan tein hieman roiskeita ja lisäilin väriä. Hahmojen sadetakkeihin laitoin myös lisää väriä. Maalauksen kuivuttua, lisäsin kiiltomediumia pintaan. Maalaus on valmis. Nimeksi maalaukselle annoin ”Shelter.”

Kuva 1. ”Shelter.” Lepistö, 2020

Neljäs maalaus pohja rakentui tapetinpalasista, jotka vanhempi lapseni oli saanut maalikaupasta näytekappaleina jotakin luovaa kouluprojektia varten. Hän ei kuitenkaan tarvinnut tapeteista kuin muutamaa, joten meille jäi käyttämättömiksi niitä suuri määrä. Pohdin pitkään mihin isoa määrää pieniä tapetinpalasia voisi hyödyntää, kunnes päätin kokeilla rakentaa niistä maalaus pohjan. Tapetin luulisi olevan melko kestävä materiaalia. Liimasin tapetinpalasia yhteen muutaman kerroksen päällekkäin ja rakensin niistä ison nelikulmaisen pohjan, joka on kooltaan n. 90 cm x 110cm. Pohjustin tapettipohjan muutamalla akryylimaalikerroksella, jonka jälkeen aloin maalata intuitiivisesti. Minulla ei ollut vielä minkäänlaista aihetta valmiina päässäni. Tein sekasotkuja, valutteluja ja maalikokeiluja.

Koen haluavani purskauttaa kaiken kuonan, krääsän, roippeen ja roskan maaliaineen avulla näkyviin. Kenties kokea sitä kautta myös itse puhdistuvani. Haluan selkeästi käsitellä ympäristöahdistustani taiteen avulla. Tekemisessäni on kuitenkin vielä ristiriitaa siinä, että vastustan turhaa tavarapaljoutta, kulutusta ja ympäristön tuhoamista mutta luon itse materiaalia maailmaan taideteosten muodossa. Tätä ristiriitaa pitää vielä työstää. Koitan jatkossa pyrkiä tekemään taidetta vähemmän materiaalikeskeisesti. Vaikka pyrin käyttämään pohjissa kierrätysmateriaalia, käytän kuitenkin maalia, joka ei kovin ympäristöystävällinen materiaali ole.

Maalaukseen alkoi kertyä kaatopaikkajätteeltä tai hylätyiltä tavaroilta vaikuttavaa kaasa, joten aloin vahvistaa tätä vaikutelmaa. Liimailin vanhoja puupiirrosvedoksiani pintaan ja lisäilin roiskeita, valumia ja hallittua kaaosta. Sattuman kautta maalauksiin syntyy usein mielenkiintoisia pintarakenteita, joten haluan hyödyntää sattumaa maalauksissani. Lisäksi minulla on paljon maalaamiani naamoja naamojenmaalauksia, joten halusin liittää yhden tähänkin teokseen.

Minua kiinnostaa hahmot maalauksissa jostain syystä. Se tuo minulle heti jotain lisäarvoa maalaukseen, jos siihen liittyy ihminen. Se saa minut pohtimaan teosta kiinnostuneemmin. Voisiko se johtua siitä, että minua on aina kiinnostanut psykologia, joten mieleni lähtee heti pohtimaan teoksen hahmon ongelmaa ja tarinaa. Se selkeästi ruokkii mielikuvitustani. Vaikka viime aikoina olen alkanut pitää enemmän abstraktista maalaustyylistä, haluan välillä leikitellä näiden hahmojenkin kanssa. Maalasin siis naaman ympärille huppupäisen hahmon, jonka silmistä en taaskaan pitänyt.

Ehkä koen nykyään, että hahmojen silmät tuijottavat liikaa, joten on helpompi peittää ne. Peitin tämänkin hahmon silmät maalilla. Olen aina pitänyt silmien piirtämisestä. Ne ovat kauniita ja mielenkiintoisia taiteen kannalta. Ehkä olen saanut niistä tarpeekseni. Ei enää silmiä minun maalausteni tyypeille. Minun maalauksissani kukaan ei enää tuijota kaihoisesti minnekään, sillä peitän heidän näkökykynsä toistuvasti. Onkohan tällä jokin syvempi psykologinen merkitys? Minun on aina ollut vaikea katsoa ihmisiä silmiin. Se luo minulle liian intensiivisen kokemuksen, joten olen pyrkinyt välttämään sitä. Toki harjoittelun kautta aikuisena se jo onnistuu, mutta koen sen epä-mukavaksi. Pyrinkö käsittelemään tätä tuijotuksen dilemmaa tätä kautta? Vai pyrinkö

vain hakemalla hakemaan merkityksiä töistäni saadakseni kirjoitusmateriaalia käsillä olevaan työhön?

Maalauksen roskakasassa on myös yksi naama, joka katsoo luomaani hahmoa. Onko naama, jokin nukke vai mikä se on? Se on selkeästi jokin eloton esine. Mahdollisesti toimimaton robotti, sillä kyseessä voisi olla lohduton tulevaisuuden näkymä, jossa kaikkea on liikaa ja tavaroita hylätään surutta. Koska maalauksen tyyppi ei takiani näe mitään, laitoin hänelle apuvälineeksi kepin käteen, jotta hän voi navigoida roskakasasta onnistuneesti ulos kosketustuntumalla. Työn nimeksi tuli ”Wayfinding,” sillä se kuulosti korviini sopivalta.

Kuva 2. ”Wayfinding.” Lepistö, 2020

Maalaus pohja, jonka uudelleenmaalaamista viisivuotias lapseni vastusti, taitaa jäädä toistaiseksi koskemattomaksi. En ollut pitkän jahkailun jälkeen valmis maalaamaan vanhan työn päälle. Piti siis rakentaa toinen lakanapohja, hieman edellistä pienempi. Pohjustin sen tavalliseen tapaan muutamalla maalikerroksella. Liimasin siihenkin vanhoja puupiirrosvedoksiani päälle ja roiskin maalia pintaan. Liimasin teokseen hempeän, vesiväreillä tehdyn naaman. Tällä kertaa en peittänyt hahmon silmiä, vaan suun

ja nenän. Valutin mustaa maalia naaman päälle, jättäen osan naamasta esiin. Tällä hahmolla on vaaleat, kauniit ja hempeät silmät, joita en halunnut peittää. Maalivaluma näyttää hempeän naaman päällä rujolta, joka tuo mukavaa ristiriitaa teokseen. Jonkinlaista kovuutta ja ahdistusta. Tein hahmolle punaisen paidan. Pähineenä hahmolla on palanen vanhasta puupiirotyöstäni, jossa on puun oksia. Tein hieman valumia ja roiskeita taustalle, ja lisäsin väriä hillitysti.

Teoksen tausta näytti mielestäni hieman sekavalta, joten pyrin rauhoittamaan ja selkeyttämään sitä vaalealla värillä. Suosikkivärejäni maalauksissani vaikuttaa tällä hetkellä olevan musta ja valkoinen. Olen viime aikoina käyttänyt paljon tätä yhdistelmää, johon sitten olen lisännyt joitain tehostevärejä. Haluan viedä maalauksianikin minimalistisempaan suuntaan ja pyrkiä jättämään turhat rönsyt pois. Maalauksessa näyttää olevan lapsi, jolla ei taida olla kaikki hyvin. Teos taitaa kuvastaa jonkinlaista yleistä maailmantuskaa. Annoin teokselle nimeksi ”Before the storm.”

Kuva 3. ”Before the storm.” Lepistö 2020

Isohko maalaus pohja, joka minulla oli valmiina, pääsi käsittelyyni seuraavaksi. Siinä oli jo maalausta, jota olin aiemmin aloittanut ja jota nyt päätin tämän prosessin puitteissa jatkaa. Taustapohjan olin maalannut valkoiseksi ja nyt jatkoin maalileikkejäni

kokeilun muodossa. Tein valutteluja, muotoja, värisommitelmia ja roiskeita vakiintuneen maalaustapani mukaisesti. Tähän teokseen syntyi hylättyä tavaraa, jonkinlaiseen maiseman tapaiseen tilaan. Teoksesta löytyy mm. tölkkejä, hedelmiä, jokin metallihäkkyrä, sekä laatikko, josta pursuaa jotain. Kenties joku lapsi on käynyt alueella tekemässä kolttosiaan ja laittamassa laatikkoon jotain, joka pian räjähtää? Kenties laatikon sisältö on vain homehtunut jo niin pahoin, että se tulvii yli. Maalaus syntyi melko helposti ja vaivattomasti ja olen tyytyväinen siihen. Koen sen edustavan hyvin nykyistä tyyliäni. Tämän teoksen kohdalla prosessi oli nopea ja sujuva, ilmaan minkäänlaisia jarrutuksia tai ongelmatilanteita. Kunpa useampikin taiteellinen prosessini sujuisi näin jouhevasti. Teoksen nimeksi tuli ”Left behind.”

Kuva 4. ”Left behind.” Lepistö, 2020

Palatessani viimein lihanuijamaalauksen pariin, tein maalauksen alaosaan hieman korjailuja. Siinä on selkeä maisema, josta lähtee kohoamaan rihmojen varassa oleva pallo taivaalle. Maalauksen ”taivas” on vaikea. Jäin siihen jumiin. En osaa päättää, tuleeko

siitä vaalea, tumma, pilkullinen vai mikä. Olen kokeillut eri juttuja mutta tuntuu, ettei mikään toimi. Tämähkö kohdalla nyt se jumi sitten tuli? Olin pitkään tyytyväinen maalauksen alosaan, mutta nyt se ei enää tuntunut sopivan kokonaisuuteen. Muokkasin maalauksen alaosaa hillitymmäksi ja yksinkertaisemmaksi. Maalaus tuntui rauhoittuvan ja selkeytyvän. Korjailin muutamaa kohtaa vielä ja lisäsin maalaukseen vaaleutta. Nyt kun katson maalausta, se näyttää siltä, että maalauksen pallo voisi olla planeetta, joka ei voi oikein hyvin. Rihmat vetävät planeettaa alaspäin ja planeetta pyrkii taistelemaan vastaan, pysyäkseen ylhäällä. Lisäsin rihmoja valuttelemalla siveltimellä mustaa maalia viivoiksi ja roiskin taivaaseen hieman tummuutta. Maalaus olkoon valmis. Annoin maalaukselle nimeksi ”Planet in distress.”

Kuva 5. ”Planet in distress.” Lepistö, 2020

Päätin tehdä kokonaisuuteen kuuluvaksi vielä yhden pienehkön maalauksen. Maalasin sen vanhan keskeneräisen teokseni päälle. Tein maalauksesta melko abstraktin, paljon

mustaa ja valkoista sisältävän. Maalaus syntyi melko nopeasti ja kivuttomasti. Teos kuvastaa jatkumoa ja keskeneräisyyttä. Maalauksen nimeksi tuli ”Endless process.”

Kuva 6. ”Endless process.” Lepistö 2020

Tein maalaukset kevään 2020 aikana. Loppujen lopuksi, minun ei tarvinnut juuri tätä prosessia varten ostaa mitään, joten kehittämistyöni taiteelliset tuotokset syntyivät täysin kotoani löytyvistä materiaaleista. Tavoitteet kierrätysmateriaalin osalta siis täyttyivät. Maalia minulta löytyy kotoa vielä jonkin verran, mutta pyrin käyttämään ne loppuun ensin, ja sitten pohtia jatkossa toteutettavaa tapaan tehdä taidetta. Maalausprosessi oli melko sujuva ja muutamia pysähdyksiä lukuun ottamatta teokset syntyivät yllättävän helposti ja kivuttomasti.

5 KUVALLINEN RYHMÄ

Olen pitänyt Lossi Oy:n tuetun asumisen yksikössä kuvallisen ilmaisun ryhmää vuodesta 2018. Ryhmään osallistuu myös Lossi Oy:n yrittäjä/toimintaterapeutti Mia Kiviranta. Asukkaina siellä on pääasiassa nuoria, joilla on mielenterveyden haasteita

sekä/tai neuropsykiatrista oireilua. Ryhmässä on muutamia osallistujia. Välillä enemmän, välillä vähemmän. Osa ryhmäläisistä tekee taidetta kotonaan, joten heihin olemme olleet yhteydessä internetissä toimivan, Discord-nimisen palvelun kautta. Ryhmässä on tehty erilaisia kuvallisia harjoituksia, asetelmia, sekä vapaita tulkintoja eri aihealueista. Tekeminen on ollut melko vapaata tekniikoihin ja materiaaleihin tutustumista. Ei tarvitse olla taiteellista osaamista, vaikka moni ryhmäläinen onkin taiteellisesti suuntautunut. Ryhmään saa siis osallistua oman vointinsa ja halunsa mukaan, ilman paineita.

Nyt ryhmää on tarkoitus hieman tavoitteellistaa. Haimme ryhmälle taidenäyttelyaikaa Porista, kulttuuritalo Anniksen uudesta Avoin Seinä-galleriasta, joka aloitti toimintansa vuonna 2020. Toiminta on tarkoitettu pääasiassa nuorille, omaa taidettaan ensi kertaa esille laittaville taiteen tekijöille. Ryhmälle myönnettiin näyttelyaika elokuulle 2020 tekemäni hakemuksen perusteella. Suunnitelmani ryhmän pitämisestä muuttivat sen verran, että 24.3.2020 aloin pitää taideryhmää etänä maailmanlaajuisen Covid-19-pandemian takia. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että laitan ryhmälle Discord-palvelussa joka tiistai klo 14 uuden tehtävän, jota on aikaa tehdä kaksi tuntia. Sitten palvelimella keskustellaan teoksista yhdessä jonkin aikaa ja kommentoidaan muiden töitä. Tämä voi toimia näin melko hyvin, sillä kirjoittaessa moni on vapautuneempi kuin suorassa, paikan päällä tapahtuvassa kontaktissa, joten toiveita ryhmän onnistumiselle on.

5.1 Kuvallisen ryhmän tavoitteet

Tavoitteeni ryhmän toiminnalle, on edistää ryhmäläisten hyvinvointia ja mielenterveyttä kuvallisen ilmaisun keinoin. Toivon, että voin rohkaista ihmisiä vapauttamaan luovuuttaan käyttöön ja opettaa hyödyntämään luovuuttaan voimavarana sekä haastavissa, että muunlaisissakin tilanteissa. Haluan luoda heihin uskoa ja varmuutta selvitä elämän haasteista ja saada kuvallisesta ilmaisusta työvälineen, joka voi olla varsin hyödyllinen elämän eri tilanteissa. Haluan madaltaa taiteen tekemisen kynnyksiä ja taiteen saavutettavuutta, sekä rohkaista ihmisiä enemmän kulttuurin pariin.

5.2 Huomioita kuvallisen ryhmän pidosta

Tarkastelen kuvaryhmän toimintaa yleisesti ja anonyymisti. Olen pyytänyt luvat kuvien ja mahdollisten lausuntojen esille laittamiseen opinnäytetyöhöni. Tarkastelen kuvaryhmän toimintaa ajalla 24.03.2020-23.06.2020, eli noin kolmen kuukauden ajalla. Raportoin myös lyhyesti näyttelyn toteutuksesta ja avajaisista. Tänä aikana toivottavasti opin jotain ryhmän ohjaamisesta ja ylläpidosta sekä näyttelyn suunnittelusta hyvinvointinäkökulma huomioiden. Pohdin myös kehitystoimenpiteitä ja parannusehdotuksia jatkoa ajatellen. Kuvallinen ryhmä ei ole luonteeltaan taideterapeuttinen vaan vapaamuotoisempi. Tarkoitus on yksinkertaisesti tarjota mahdollisuuksia ja tila ilmaista itseään ja tehdä taidetta. Antaa inspiraatiota ja uusia ideoita.

Tässä ote kirjoittamastani näyttelyhakemuksesta:

”Näyttelyn teema on mielenterveys, taide keinona ylläpitää ja parantaa henkistä hyvinvointia. ”Taiteesta mielen hyvinvointia” on näyttelyn työnimi tällä hetkellä. On paljon tutkittua tietoa, että taiteen ja kulttuurin kuluttaminen, sekä taiteen tekeminen voi auttaa elämän haasteissa ja parantaa sekä ylläpitää ihmisen toimintakykyä. Itse tekeminen antaa onnistumisen tunteita, sekä voi lisätä osallisuuden ja itsetunnon kehittymistä. Se on myös hyvä keino purkaa ajatuksia ja tunteita.”

Ensimmäisellä etäkuvaryhmäkerralla tehtävänantona oli tehdä kuva, jossa oli monta eläintä. Toteutustapa ja tekniikka olivat vapaat. Laitoin esimerkiksi maalauksen, jonka olen itse tehnyt. Maalauksessa on kanoja ja kukkoja. Tehtävän tekoon varattiin aikaa pari tuntia. Osallistujilta tuli hienoja kuvia mm. kissoista, linnuista, sammakoista, mehiläisistä ja hevosista. Kommentoin kuvia ja niistä keskusteltiin hetki. Ryhmäläiset osaavat piirtää hyvin, tosin jotkut vaikuttavat hieman kriittisiltä itseään kohtaan. Pyrin tekemään harjoituksia, jotka vapauttavat vapaampaan ja hassuttelevampaan tekemiseen, kaikkea ei tarvitse ottaa niin vakavasti. Toisella kerralla aiheena oli tehdä kuva jostain tunnetilasta. Piti pohtia, miltä esimerkiksi iloisuus näyttää ja tuntuu mielessä. Tai hämmennys tai uteliaisuus. Muut saivat mahdollisuuden arvuutella, mitä tunnetilaa tekijä oli tarkoittanut. Kuvia ladattiin muutama, vähemmän kuin viime kerralla. Kuvista syntyi hienoa keskustelua ja pohdintaa. Teemoiksi tulivat mm. unettomuus, väsymys ja ahdistus.

Minua huolettaa se, että ryhmäläiset eivät aina jaksaa olla tarpeeksi motivoituneita osallistuakseen, vaikka he kuvaryhmän ajatuksesta tuntuvat pitävän. Miten voisin positiivisella tavalla, mutta jämäkästi, kannustaa osallistumaan? Ryhmä perustuu vapaaehtoisuuteen ja uskon, että varsinkin haastavassa elämäntilanteessa motivaatio ei aina riitä pitämään yllä toimintaa, vaikka se mukavaa ja hyödyllistä olisikin. Vaikka näkyvää osallistumista olisi välillä vähemmän, voivat kuitenkin tehtävänannot herätellä pohtimaan teoksia, joita haluaa näyttelyä varten toteuttaa, ja siten saada myös tekemään uusia teoksia.

Olemme sopineet, että kuvia ja tehtäviä on aikaa tehdä viikko, aina seuraavaan tehtävänantoon asti. Tietenkin toiveissa olisi, että tehtävät saataisiin välittömästi tehtyä. Kommentoin kuvia sitä mukaa, kun niitä ilmestyy Discordiin. Kerroin ryhmälle myös, että ryhmän pitäminen ovat osa opinnäytetyötäni. Laitoin ryhmälle kyselyn, johon toivon vastauksia liittyen taiteen hyvinvointivaikutuksiin.

Huhti-toukokuun tehtäviin kuului tehdä kuva lapsuuden mielikuvitusystävästä, tai keksiä sellainen, jos sellaista ei vielä ollut. Pohdittiin myös teemoja, joita haluaa teoksissaan käsitellä. Lisäksi piti suunnitella luonnos teoksesta, jota voisi ajatella tulevaan näyttelyyn. Vapun kunniaksi tehtiin hyvän mielen överipositiivispirtsakka ällömakeuskuva. Kuvia ladattiin vähän ja keskustelua syntyi. Etäryhmä tuo osallistumiseen omia haasteita, sillä silloin osallistujan pitää olla itseohjautuvampi, joka voi monille olla vaikeaa.

Välillä tuntuu, että olisi helpompaa tehdä kuvia yhdessä ryhmätilassa tietyn aikarajan puitteissa. Silloin saisi ehkä helpommin tehtyä. Nyt etäkuvaryhmän aikana monilla motivaatio tuntuu vaihtelevan. Pääasia kuitenkin, että kaikki tekevät jotain, vaikka edes omaan tahtiin. Ryhmä antaa tarvittaessa tukea ja apua. Yhden ryhmäkerran aikana kyselin missä vaiheessa kaikki ovat teosten tekemisen suhteen ja muistutin tekemään vanhoja tehtäviä. Moni ryhmäläinen tekee taidetta säännöllisesti ja ryhmäläiset ovat innostuneita tulevasta näyttelystä. Luotan, että saamme hyvän ja mielenkiintoisen näyttelykokemuksen aikaiseksi.

Ote ryhmään osallistujan ajatusmaailmasta:

”Tapasin olla perfektionisti. Sitten terveydentilan aiheuttaman väsymyksen takia en jaksanut enää piirtää sillä tasolla, jota itseltäni vaadin. Opettelin rentoutumaan ja piirtämään vapaammin, opin päästämään irti odotuksista ja hyväksymään epätäydellisyydet. Olen pienestä asti tykännyt monstereista ja kummista olioista, ja tämä aihe sopii hyvin yhteen tyylini ja epätäydellisyyden teemani kanssa. Nyt piirtäminen on rentouttavaa ja pidän kuvistani enemmän kuin ennen. Opin myös soveltamaan piirtämisestä opittua rennompaa mielentilaa elämän muissa osa-alueissa, joka on helpottanut muun muassa sairauden tuomien stressien kanssa elämistä.”

Ryhmäläisten kanssa juteltuani moni on kertonut, että heille taide on henkinen voimavara, joka auttaa jaksamaan omien haasteiden parissa. Moni ryhmäläisistä on luova ja taiteellinen, kiinnostunut tekemään taidetta ja toimimaan sen parissa. Monia huolestaa oma motivaatio ja jaksaminen kovasti. Pysin antamaan työkaluja heille taiteelliseen työskentelyyn ja kannustan heitä löytämään oman ilmaisutapansa, kehittämään ja vahvistamaan sitä. Ryhmän ohjaajana voisin itse olla rohkeampi ja aktiivisempi. Pysin tasapainottelemaan vapaan tekemisen ja neuvojen antamisen välillä, liikaa kuitenkin puuttumatta työskentelyyn. Ehkä pelkään ärsyttäväni ryhmäläisiä, jos menen antamaan liikaa neuvoja ja ohjeistuksia. Pysin rohkaisemaan ja kannustamaan melko lempeästi. Itselläni on vielä paljon opittavaa siitä, miten saada ohjaus jämäkemmäksi ja aktiivisemmäksi. Se voisi rohkaista muitakin isompaan aktiivisuuteen.

Moni osallistuja tekee digitaidetta tabletilla ja kotona tietokoneella. Olen itse jonkin verran tehnyt taidetta digitaalisesti, mutta pääasiassa teen perinteisin tekniikoin, joten sillä osaamisalueella en ole aivan vahvimmillani. Osaan kuitenkin tarvittaessa neuvoa ja auttaa perusasioissa. Digitaiteen tekemisen suosio on kasvanut valtavasti ja varsinkin monet nuoremmat suosivat digitaidetta. Ehkä itsekin voisin tulevaisuudessa kokeilla, sillä digitaiteessa materiaalin ja tarvikkeiden määrä on melko hallussa, eikä tuota suoraan lisää materiaalia maailmaan fyysisesti. Minulla voisi siinä suhteessa olla paljon opittavaa ryhmäläisiltä. Osa ryhmään osallistujista kokee fyysisen taiteen tekemisen uuvuttavaksi, on paljon helpompaa ottaa tabletti esiin ja tehdä vaikka pienissä erissä, oman jaksamisen mukaan.

09.06.2020 alkaen olemme voineet taas järjestää kuvaryhmää paikan päällä Lossi Oy:n tiloissa. Ensimmäisellä liveryhmäkerralla keskustelimme kuulumisista, tulevasta näyttelystä ja sen järjestelyistä, sekä jatkoimme luonnoksia teoksista, joita voisi näyttelyyn ajatella. Pohdinnassa oli, tuleeko yhden osallistujan digiteos kokonaisuutena valmiiksi vai rajaako hän teoksesta osan ja tekee teoksesta yksityiskohdan valmiiksi. Kannustin häntä kokeilemaan kokonaisuutta, vaikka niin, että tekee yhden osan tarkemmin ja taustan jättää yksinkertaisemmaksi.

Olemme tehneet ryhmässä minuutin rentouttavia piirustusharjoituksia, joissa annan aiheen, ja aikaa piirtää on minuutti. Harjoitus toimii ikään kuin lämmittelyharjoituksena. Olemme myös tehneet yhteiskuvia, joissa osa kuvasta peitetään ja jokainen jatkaa kuvan piirtämistä hieman, jolloin jokaiselle on mysteeri, millainen kokonaiskuvasta tulee. On syntynyt melko hauskoja kuvia tällä tavoin. Ryhmässä olemme tehneet myös maisemamaalauksia, omakuvia, abstrakteja teoksia, sekä erilaisia materiaalikokeiluja. Ryhmäläiset tuntuvat pitävän varsinkin omakuvien tekemisestä. Niiden avulla tulee hyvin mielestäni käsiteltyä tuntemuksia ja juuri sen hetken fiiliksiä.

Yksi ryhmäläisten suosikki tuntuu olevan pouring mediumin kanssa leikittely, jossa sattuma ohjaa paljon taiteellista prosessia. Se tuntuu monista olevan vapauttavaa, sillä siinä ei ole niin paljon paineita. Kuvan syntyminen kun ei ole täysin omissa käsissä. Olen myös rakentanut asetelman, jota olemme piirtäneet ja maalanneet. Jokainen on saanut valita kohdan ja näkökulman asetelmasta, johon keskittyä. Olen mielestäni melko onnistuneesti kokeillut ryhmässä monia eri taiteen metodeja ja materiaaleja, joten ryhmäläiset ovat saaneet monipuolisesti kokeilla taiteen tekniikoita ja ilmaisutapoja. Toivottavasti jotain tarttuu heidän mukaansa, jolloin rohkeus kokeilla uutta säilyy jatkossakin.

Iloitsen ryhmässä niistä hetkistä, kun joku ryhmäläisistä alkaa oma-aloitteisesti kertoa elämästään. Olen kuullut tarinoita heidän elämänsä varrelta. Iloisia, surullisia, vaikeita ja arkisia. Silloin koen, että meillä on yhteys, että minuun luotetaan. Olen oppinut valtavasti ryhmäläisiltä, ja todella toivon, että heidän asiansa järjestyisivät. Toivon voivani tuottaa heille tämän ryhmän ja tulevan näyttelyn puitteissa voimaantumisen kokemuksia. En tiedä, miten ryhmäläiset kokevat teostensa esille laiton. Voisin näyttelyn

jälkeen kysyä tuntemuksia omien teosten esille laittamisen vaikutuksista. He vaikuttavat avoimilta, fiksuilta ja vaikuttavat pystyvän hyvin puhumaan asioistaan. Olen pohjinnut ryhmäläisten kokemuksia ja minua kiinnostaa perehtyä niihin yhteiskunnan rakenteisiin, jotka voivat joillekin aiheuttaa pahoinvointia ja hankaluuksia. Haluaisin pyrkiä vaikuttamaan yhteiskuntaan hyvinvointia lisäävällä tavalla pureutuen syihin, jotka saavat jotkut yhteiskunnan jäsenistä putoamaan kyйдistä. Välineenä tässä käytän taiteen universaalia kieltä.

Tarkastelemani ajanjakson lähestyessä loppuaan, kuvaryhmä jatkaa kohti näyttelyn rakentumista. Pyrin oppimaan haasteista ja viemään ryhmää kohti yhtenäisempää toimintaa. Olemme sopineet näyttelyjulistusten ja tiedotusten tekemisestä, sekä ryhmäläisten digitaalisten teosten tulostamisesta. Näyttelyn rakentaminen on keskittynyt tähän mennessä eniten käytännön asioiden järjestelemiseen. Ryhmäläiset osallistuivat kuvien kehystyksen suunnitteluun ja esitteen tekemiseen. Aion pyrkiä käymään ryhmäläisten kanssa näyttelyn järjestämisen herättämiä tuntemuksia läpi. Kuvaryhmän tulevaisuus näyttelyn jälkeen on vielä epävarma. Toivon saavani jatkaa ryhmän parissa, mutta jos se ei onnistu, pyrin järjestämään jatkossakin jonkinlaista kuvallista ryhmätoimintaa saadakseni kokemusta ja kehittääkseni itseäni, sekä pyrkiä jollain tapaa maldaltamaan taiteen tekemisen kynnystä ihmisten parissa.

5.3 Avajaiset

Näyttelyviikolla digitaaliset taideteokset ovat printattu ja kehystetty. Näyttelyesite oli myös laadittu toimintaterapeutin avustuksella. Taidenäyttelyn ripustus alkoi keskiviikkona 12.08.2020 Anniksella. Näyttelyn taiteilijoista yksi oli päässyt auttamaan ripustuksessa. Muuten hoidin ripustuksen yhdessä toimintaterapeutin kanssa, joka oli myös lupautunut vastaamaan näyttelyn tarjoilupuolesta. Kulttuuripaja Lumosta oli myös saatu musiikkiesitys avajaisia varten. Ripustuksesta tuli mielestäni onnistunut, vaikka olisin toivonut taiteilijoiden olevan enemmän mukana ripustusprosessissa. Teoksia tuli näyttelyyn paljon ja teokset olivat laadukkaita. Näyttelyn taiteilijoista pääsi avajaisiin harmittavasti vain yksi paikalle, mutta avajaiset ja näyttely sujuivat muuten oikein hyvin. Näyttelyn pitäminen vaikutti olevan heille hieno ja tärkeä asia, ja se näkyi teosten

toteutuksissa. Ryhmäläiset kävivät katsomassa näyttelyn kukin omalla tahollaan. Ava-
jaisissa oli paljon väkeä ja teoksista syntyi paljon keskustelua.

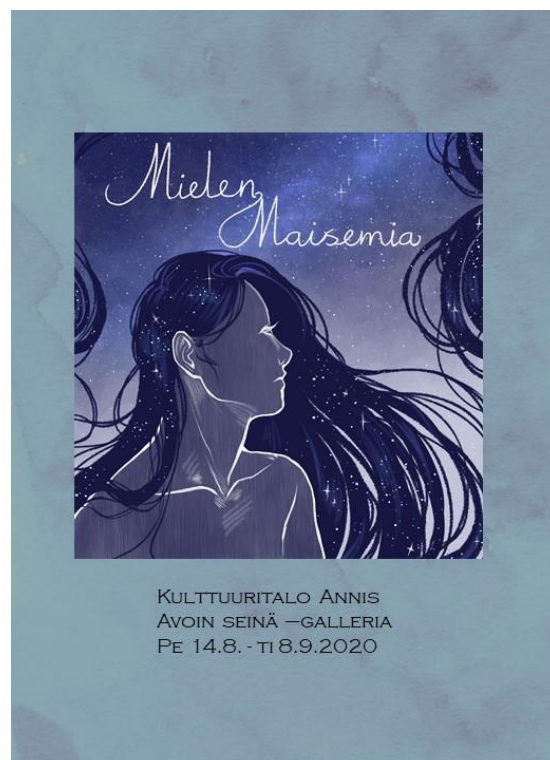
Oman arvioni mukaan näyttelyn pitäminen oli ryhmäläisille tärkeä ja voimaannuttava
asia, vaikka se ei näyttelyn toteutuksessa ihan päässyt konkretisoitumaan. Näyttelyssä
kävi melko paljon väkeä, ja näyttely keräsi paljon kiitosta. Taiteilijat vaikuttivat olevan
tyytyväisiä näyttelyn sujumiseen ja palautteeseen, ja saivat hieman kokemusta näytte-
lyn järjestämisestä. Haasteista huolimatta, voidaan siis sanoa näyttelyn toteutuksen ol-
leen onnistunut. Näyttelyn myötä kuvaryhmä jää määrittelemättömän pituiselle tau-
olle, keräämään uutta energiaa. Näin minulle jää aikaa palautua ryhmästä ja suunnitella
uusia ryhmäisältöjä tulevaisuuteen.

Arviointi- ja kuntoutuspalvelut Lossi Oy on pieni porilainen
yritys, joka tuottaa tuettua asumista, työkykyseurittelijä
sekä Kelan NUOTTI-valmennusta, yhteiskuntavastuullisia
periaatteita vaalien.

Asiakkaitamme ovat henkilöt, jotka psyykkisen ja/tai
neuropsykiatrisen oireilun vuoksi tarvitsevat tukea
mm. toimivan arjen toteuttamiseen, mielekkääseen
toimintaan osallistumiseen, omien polkujen löytämiseen,
sosiaalisten suhteiden luomiseen ja ylläpitämiseen,
keskittymiseen sekä työelämään suuntaamiseen.

Arviointi- ja kuntoutuspalvelut Lossi Oy
Kuninkaanhaanaukio 2 A 94
28130 Pori
Puh. 045 7873 7313
lossi.fi

LOSSI
ARVIINTI- JA KUNTOUTUSPALVELUT

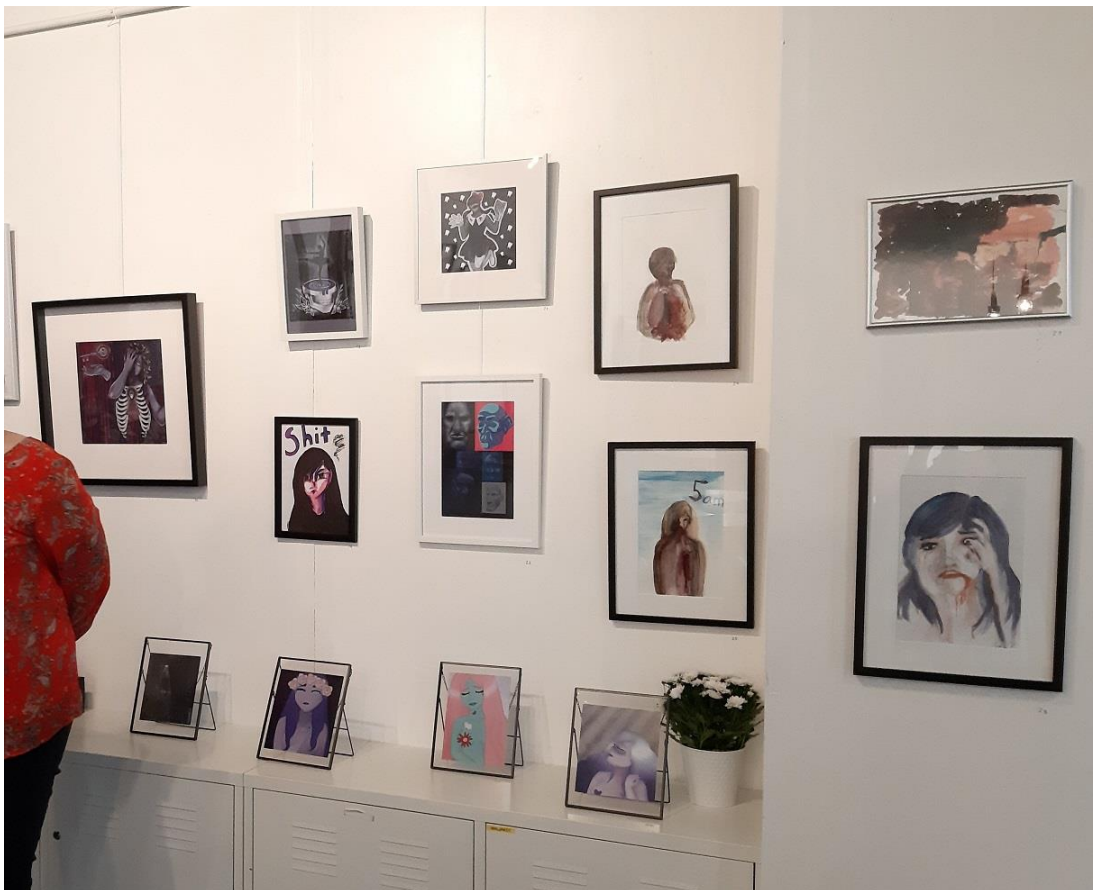
Kuva 7. Kuvaryhmän näyttelyesite.

Kuva 8. Kuvaryhmän näyttelysite.

Kuva 9. Näyttelystä.

Kuva 10. Näyttelystä.

6 YHTEENVETO

Voidaan todeta, että taiteella ja kulttuurilla on suoria ja epäsuoria vaikutuksia ihmisen elämään ja koettuun terveyteen. Kulttuurin hyvinvointivaikutukset syntyvät osin ennaltaehkäisevästi ja myös elämää rikastuttavalla tavalla. Taiteen avulla hyvinvointi voi lisääntyä aktiivisuuden, sosiaalisuuden ja yhteisöllisyyden kautta. Kehittämistyöhöni on sisältynyt myös taiteellisen tutkimuksen ainesosia. Taiteellisen tutkimuksen tekeminen on lisääntynyt aiheen herättäessä enemmän huomiota ja sitä kautta kiinnostusta. Taiteellinen tutkimus ei ole eksaktia vaan enemmän kokemuspohjaista, mutta se ei vähennä sen arvoa. Taiteellinen tutkimus antaa arvokasta tietoa taiteilijoiden ajatusmaailmasta ja taiteellisista näkemyksistä. Taiteellinen tutkimus on vuorovaikutusta moneen suuntaan. Taiteelliset tutkimukset ovat yksittäistapauksia, jokaisen kohde on omakohtainen ja omaehtoinen (Hannula, Suoranta & Vaden). Kehittämistyössäni olen ollut vuorovaikutuksessa tiiviisti sekä teosteni, että itseni kanssa. Tämä on pakottanut

itseni kohtaamaan omia ajatuksiani ja näkemyksiäni ja analysoimaan niitä laajalti. Kehittämistyöni on myös syventänyt pohdintojani taiteen merkityksestä ja vaikuttavuudesta yhteiskunnassa. Loppupäätelmäni on, että taiteella on merkitystä yhteiskunnassa, se on tehokas ajatusten ja arvojen välittäjä. Hyvinvoivassa yhteiskunnassa tulisi olla tarpeeksi tilaa ja mahdollisuuksia luovalle toiminnalle ja taide- ja kulttuurikokemuksille.

Oman tutkimusprosessini myötä opin enemmän itsestäni ja taiteen tekemisestäni. Opin, miten haluan teoksia jatkossa tehdä, ja mihin keskittyä taiteellisella urallani. Minulle selkiytyi suunta, johon haluan taiteellista uraani ja tuotantoani viedä: ekologisempaan ja vähemmän materialistisempaan. Haluan hyödyntää hylättyä materiaalia ja roskaa enemmän, sillä niistä ei ole puutetta. Haluan tuoda taiteessani arvojani ja ajatuksiani paremmin esiin, pyrkien viemään taidettani enemmän yhteiskunnallisempaan suuntaan. Pyrin vaalimaan taiteilijan asemaa ja parantamaan sitä oppimani perusteella.

Opintojen kautta olen saanut merkittävästi uusia ajatuksia pohdittavaksi ja saanut pääomaan, joka tukee ammatillista kasvuani taiteilijana. Muiden opiskelijoiden avulla olen saanut reflektoida ajatuksia, ja sitä kautta löytänyt vertaistukea, sekä saanut pohdinnoilleni vahvistusta. Taiteilijuus on muuttuva prosessi, joka voi vaihdella elämäntilanteiden mukana. Minulla on vielä paljon kysymyksiä ratkaistavanani oman taiteellisen urani suhteen, mutta asia ja teos kerrallaan on hyvä edetä. Taide on kuin elämä. Jatkuva prosessi, jonka ei tarvitsekaan tulla valmiiksi.

Kuvallisen ryhmän ohjauksesta haluan oppia lisää ja kehittää taitojani, jotta voisin laajentaa osaamistani taiteellisen työn rinnalla. Pyrin opiskelemaan lisää ryhmän ohjauksesta ja kääntämään oppimiani asioita käytännön muotoon. Ryhmän ohjaaminen ei kenties ole luonteeni kannalta niitä luontaisimpia ja vahvimpia puoliani, mutta uskon pystyväni kehittämään itseäni siinä suhteessa ja parantamaan vuorovaikutus- ja ryhmänohjaustaitojani. Olen pyrkinyt innostamaan ryhmäläisiä taiteen pariin ja herättelemään innostusta ja inspiraatiota tekemiseen. Toki ryhmässä oli ilman minuakin valtavasti lahjakkuutta ja potentiaalia, joten en halua paljoakaan kunniaa ryhmästä itselleni ottaa. Mielestäni olen kuitenkin onnistunut antamaan työkaluja ja ajateltavaa taiteellista työskentelyä varten, josta toivon olleen hyötyä.

Jatkan myös taiteen hyvinvointivaikutusten tutkimista, toivoen urani kenties löytyvän jostain sieltä suunnalta tulevaisuudessa. Uskon, että taiteen ja kulttuurin avulla pystytään parantamaan hyvinvointia, ja tekemään maailmasta hitusen parempi paikka elää, joten sen puolesta aion jatkossakin työskennellä. Kaiken kaikkiaan koko tämä prosessi oli erittäin valaiseva ja hyödyllinen kannaltani. Sekä taiteellisesti että ajattelullisesti. Prosessi sai minut pohtimaan monia asioita uudelta kannalta ja muokkaamaan ajatusta itsestäni taiteilijana. Tämän jälkeen jatkan itseni ja taiteilijuuteni kehittämistä vahvalla ja määrätietoisella otteella eteenpäin.

LÄHTEET

Barone, T. & Eisner, E, W. Arts based research. London, England: Sage publications ltd Viitattu 12.06.2020

https://books.google.fi/books?id=DJfcs6ig-LFAC&printsec=frontcover&hl=fi&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

Groys, B. 2008. Art Power. Cambridge, Massachusetts, London, England: The Mit Press

Csikszentmihalyi, M. 1990. Harper and Row. Flow: The psychology of optimal experience. Julkaistu PDF-tiedostona 15.11.2013

https://mktgsen-sei.com/AMAE/Consumer%20Behavior/flow_the_psychology_of_optimal_experience.pdf

Fancourt, D. Finn, S. 2019. What is the evidence on the role of the arts in improving health and well-being? World health organization 2019. Health evidence network synthesis report 67.

<https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/329834/9789289054553-eng.pdf>

Hannula, M., Suoranta, J & Vaden, T. 2003. Otsikko uusiksi, Taiteellisen tutkimuksen suuntaviivat. niin & näin -lehden filosofinen julkaisusarja Tampere. Julkaistu ilmaisena PDF-tiedostona 2012 ISBN 978-952-5503-72-2 (PDF) (Tarkka osoite:

http://netn.fi/sites/www.netn.fi/files/Hannula_Suoranta_Vaden_Otsikko_uusiksi-web_0.pdf

Hannula, P. 2005. (Tekstiä päivitetty 2018) Mitä on taide?

<https://peda.net/jao-ammattillinen/jamsa/yhteiset-opin-not/ovl22/tjliv3o32/6tjta/6tjta/phmot:file/download/8f606fc2c6a5522309dd9b28e03c7582d6cb39c6/Pekka%20Hannula%20Mit%C3%A4%20on%20taide.pdf>

Husu, L. Rolin, K. 2005. Tiede, tieto ja sukupuoli. Helsinki: Gaudeamus

Kaattari, M. Suksi, I. 24.04.2019. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus, Julkaisusarja: Raportteja ja muistioita 2019:34

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161547/Rap_34_2019_Kulttuuri%20ja%20taide%20hyvinvoinnin%20edistajina.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Kangas, O. Jauhiainen, S. Simanainen, M. Ylikännö, M. 08.02.2019. Sosiaali- ja terveysministeriö, Julkaisusarja: Raportteja ja muistioita 2019:8

http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161360/Rap_8_2019_Perustulokokeilun%20tyollisyys-%20ja%20hyvinvointi_kansilla.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Kukkurainen, M-L, Autoetnografia-päiväkirjaan perustuva tutkimus, Lamk pub. Julkaistu 4.1.2019

<https://www.lamkpub.fi/2019/01/04/autoetnografia-paivakirjaan-perustuva-tutkimus/>. Viitattu 17.9.2020

Laitinen, L. Näkökulmia taiteen ja kulttuurin terveysvaikutuksista, Julkaistu 21.10.2017

<https://media.sitra.fi/2017/11/21100218/Taiteen-ja-kulttuurin-vaikutukset-terveyteen-tietokortti.pdf>

Liikanen H-L, Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia -ehdotus toimintaohjelmaksi 2010-2014, Opetusministeriön julkaisuja 2010:1

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75612/OPM1.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Länkinen, T. Yle uutiset 08.02.2019. Viitattu 02.06.2020.

<https://yle.fi/uutiset/3-10636726>

Malmelin, N. & Poutanen, P. 2017. Luovuuden idea. Luovuus työelämässä, yhteisössä ja organisaatioissa. Helsinki: Gaudeamus. Viitattu 10.06.2020. <https://www.e-library.com/reader/9789523455146>

McLeod, S. A. (2020, March 20). Maslow's hierarchy of needs. Simply Psychology.

<https://www.simplypsychology.org/maslow.html>

Mäki, T. 2017. Taiteen tehtävä, esseitä. Helsinki: Into kustannus Oy

Piispa, M. Ansio, H. Houni, P & Käpykangas, S. 2015. Osa-aikainen taiteilija? Vahvojen kategorioiden välissä rakentuva hybridi-identiteetti. Työelämän tutkimus- katsauksia ja keskusteluita. Viitattu 12.06.2020

<file:///C:/Users/OMISTAJA/Downloads/87073-Artikkelin%20teksti-133349-1-10-20191106.pdf>

Rauma, J. 2016. Kuvataiteilijan asema työoikeudessa, vero-oikeudessa ja työttömyysturvassa. Oikeustieteen maisteritutkielma. Työoikeus. Turun yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta. Viitattu 11.06.2020

https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/121978/gradu_oikeustiede_Rauma.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Työryhmä. Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia-toimintaohjelman 2010–2014 loppuraportti, Julkaistu 16.04.2015. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2015:17

http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/70355/URN_ISBN_978-952-00-3578-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Varto, J. 2017. Taiteellinen tutkimus, mitä se on? Kuka sitä tekee? Miksi? Helsinki: Aalto-yliopiston julkaisusarja.